

RANKAS PAGASTA PADOMES

**Saistošie noteikumi
RANKAS PAGASTA
TERITORIJAS PLĀNOJUMS**

2006.-2018.

V SĒJUMS

VIDES PĀRSKATS

Ranka
2006. gads

SATURS

SATURS.....	2
1.PAMATINFORMĀCIJA.....	3
2.PLĀNOŠANAS DOKUMENTA SATURA IZKLĀSTS, SAISTĪBA AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM.....	6
3.VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS PROCEDŪRA UN IESAISTĪTĀS INSTITŪCIJAS.....	7
4.ESOŠĀ VIDES STĀVOKĻA APRAKSTS.....	8
4.1.Ģeogrāfiskais izvietojums un raksturojums.....	8
4.2.Geoloģiskais raksturojums.....	8
4.3.Iedzīvotāji.....	8
4.4.Virszemes ūdeņi.....	9
4.5.Ūdenstilpes.....	9
4.6.Pazemes ūdeņi.....	10
4.7.Purvāji.....	12
4.8.Meži.....	12
4.9.Derīgie izrakteņi.....	12
4.10.Aizsargājamās dabas teritorijas.....	16
4.11.Dendroloģiskie objekti.....	17
4.12.Ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie objekti.....	18
4.13.Kultūrvēsturiskie pieminekļi.....	18
4.14.Sadzīves atkritumi.....	19
4.15.Kapsētas.....	20
4.16.Lauksaimniecības raksturojums.....	20
4.17.Notekūdeņu radītais piesārņojums.....	21
4.18.Potenciāli piesārņotās teritorijas.....	21
5.IESPĒJAMĀS IZMAIŅAS, JA PLĀNOŠANAS DOKUMENTS NETIKTU ĪSTENOTS	23
6.TERITORIJAS, KURAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANA VAR BŪTISKI IETEKMĒT.....	24
7.AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTĀS VIDES PROBLĒMAS.....	27
8.STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRĶI, TO IEKĻAUŠANA PLĀNOŠANAS DOKUMENTĀ.....	28
9.PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS.....	30
9.1.Tiešās ietekmes.....	30
9.2.Netiešās ietekmes.....	32
9.3.Īslaicīgas un ilglaicīgas ietekmes.....	32
9.4.Summarās ietekmes.....	33
10.RISINĀJUMI IETEKMES UZ VIDI SAMAZINĀŠANAI.....	34
11.ALTERNATĪVU IZVĒLES PAMATOJUMS.....	35
12.IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS MEHĀNISMI.....	35
13.IESPĒJAMĀS PĀRROBEŽU IETEKMES.....	35
14.TERITORIJAS PLĀNOJUMA ĪSTENOŠANAS MONITORINGS.....	35
KOPSAVILKUMS.....	36
IZMANTOTĀ LITERATŪRA.....	37
PIELIKUMS: VIDES INDIKATORU SARAKSTS.....	39

1.PAMATINFORMĀCIJA

Dokumenta nosaukums: **Rankas pagasta teritorijas plānojums 2006-2018**

Dokuments, kurš paredz stratēģisko IVN:

Vides pārraudzības valsts biroja 2005. gada 2. maija lēmums Nr. 85-p

Rajons: **Gulbenes rajons**

Iedzīvotāju skaits: **1791**

Teritorija: **184 km²**

Natura 2000 teritorijas: **Lielais Purvs**

Plānošanas dokumenta izstrādātājs:

Rankas pagasta padome

Plānošanas dokumenta izstrādē iesaistītās institūcijas:

Madonas reģionālā vides pārvalde,

Nr. 1-2/1776, 21/10/2004

Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, Nr. 07-06/2828, 16/12/2004;

Valsts Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Gulbenes brigāde, Nr.22/22-252, 14/12/2004.

Valsts Zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļa, Nr. 1-7.3/1122 17.12.2004.

Gulbenes rajona padome 1-6/998 16/12/2004

SIA "Lattelekom" ; 21/12/2004 nr. 29.2-3/347

PVAS „Latvenergo” Filiāle Ziemeļaustrumu elektriskie tīkli; 14.12.2004. Nr. 1

SIA BO Vidzemes attīstības aģentūra 27/12/2004 Nr. 1-7/615

VA Sabiedrības veselības aģentūra 05.11.2004 Nr. 128

Valsts ģeoloģijas dienests, 13.12 2004. Nr. 1218

Gulbenes virsmežniecība , 14.12.2004, Nr. 1/13-103

VAS „, Latvijas dzelzceļš Infrastruktūras pārvalde, 14. 12.2004 Nr. 21- 6/786

Variņu pagasta padome 10/12/ 2004 nr. 1-23/298

Drustu pagasta padome; 23/12/2004

Lizuma pagasta padome, 29/12/2004 nr. 3-9/705

Institūcijas un organizācijas, kurām nosūtīts vides pārskata projekts:

Madonas Reģionālā Vides pārvalde,

Valsts Zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļa, Nr. 1-7.3/1122 17.12.2004.

Gulbenes rajona padome 1-6/998 16/12/2004

Gulbenes virsmežniecība

Vides pārraudzības valsts birojs

Vides pārskats Rankas pagasta teritorijas plānojumam 2006-2018

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums ir Rankas pagasta teritorijas plānojuma īstenošanas izraisītas tiešas vai netiešas pārmaiņas vidē, kuras ietekmē vai var ietekmēt cilvēku, viņa veselību un drošību, kā arī bioloģisko daudzveidību, augsni, gaisu, ūdeni, klimatu, ainavu, materiālās vērtības, kultūras un dabas mantojumu un visu minēto jomu mijiedarbību.

Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējums apkopots vides pārskata formā. Vides pārskats ir Rankas pagasta teritorijas plānojuma sastāvdaļa. Tas nosaka, apraksta un novērtē šī dokumenta īstenošanas ietekmi uz vidi, ņemot vērā teritorijas plānojuma mērķus, realizācijas vietu un darbības jomu.

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību nosaka:

- Likums "Par ietekmi uz vidi novērtējumu" 4.panta 3.daļa, 23.2 pants, 233. panta 1) daļa, pārejas noteikumu 6. punkta 1) apakšpunkts, 7. punkts;
- Latvijas Republikas likuma „ Par īpaši aizsargājamajām teritorijām „, 43. panta (1) punkts, 7. punkts .Latvijas Republikas „, Administratīvā procesa likuma” 4.,6.,7.,56.,65.,66.,67.pants.

Rankas pagasta teritorijas plānojuma pamatmērķis ir noteikt prioritātes pagasta attīstības veicināšanai, teritorijā esošo resursu optimālai izmantošanai, labvēlīgai apstākļu radīšanai pagasta uzņēmējdarbības attīstībai un cilvēku labklājībai, dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai un atjaunošanai nākamajām paaudzēm.

Pamatmērķis noteikts balstoties uz pagasta pamatvērtībām: lielām mežu platībām, daudzveidīgām lauksaimniecības specializācijas iespējām, neapgūtiem derīgo izrakteņu krājumiem, pietiekami blīvo autoceļu tīklu, daudzveidīgo kultūras mantojumu, vizuāli augstvērtīgām ainavām un teritorijām ar bioloģisko daudzveidību, ekoloģiski tīro vidi.

Nākotnes vīzija Rankas pagasta attīstībai:

- Pagasta atpazīstamība ārpus Latvijas robežām ar dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma dažādību;
- Iedzīvotāju daudzveidīgās izglītības iespējas sevis pilnveidošanai, mūžizglītībai;
- Sociālo, administratīvo un komunālo pakalpojumu pieejamība;
- Attīstīta uzņēmējdarbība;
- Pilnveidota inženiertehniskā infrastruktūra;
- Saglabāta tradicionālā Latvijas lauku ainava ar dominējošu viensētu struktūru.

Rankas pagasta teritorijas plānojums ir saistošie noteikumi, kas rakstiskā un kartogrāfiskā veidā:

- nosaka novada teritorijas attīstības tendences;
- veicina Rankas pagasta teritorijas ilgtspējīgu un racionālu izmantošanu;
- veicina Rankas pagasta dabas pamatnes ilgtspējīgu attīstību;
- veicina sabiedrības kvalitatīvas dzīves telpas izveidošanu;
- reglamentē zemes īpašnieku tiesības zemes izmantošanā;

Vides pārskats Rankas pagasta teritorijas plānojumam 2006-2018

- saskaņo ekonomiskās aktivitātes ar novada attīstības virzieniem;
- izvērtē dažādu projektu atbilstību līdzsvarotai novada teritorijas attīstībai;
- nosaka zemes īpašumu izmantošanas iespējas.

2.PLĀNOŠANAS DOKUMENTA SATURA IZKLĀSTS, SAISTĪBA AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

Plānojums strukturēts vairākās daļās:

Grafiskā daļa, paskaidrojuma raksts, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi, pārskats par Rankas pagasta teritorijas plānojuma izstrādi.

„ Paskaidrojuma raksts” publicēta informācija, kura apkopota laika periodā no 2004.gada septembra līdz 2005.gada novembrim, un raksturo Rankas pagastu sekojošos sektoros:

- vide, apdzīvojums, sociālā infrastruktūra, lauksaimniecība un mežsaimniecība, tūrisms, tehniskā infrastruktūra un transports, nacionālā plānojuma un valsts interešu teritorijas.

„ Grafiskā daļa” rakstveidā un kartogrāfiski publicēta analīze par teritorijas izmantošanas iespējām un informācija par Rankas pagasta teritorijas turpmākās izmantošanas nosacījumiem sekojošo sektoros: lauksaimniecības un mežsaimniecības teritorijas, apdzīvojums, citas plānotās izmantošanas teritorijas un objekti, vide, tehniskā infrastruktūra, valsts interešu un nacionālās nozīmes teritorijas.

Kartogrāfiskas materiāls dots mērogā 1:10 000 visai pagasta teritorijai un 1:2000 Rankas ciema teritorijai.

„ Pārskats par Rankas pagasta teritorijas plānojuma izstrādi” publicēti apkopotie dati par katru nozari un sektoru, kā arī materiāli par Rankas pagasta teritorijas plānojuma norisi, pārskats par pirmā un otrā posma sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtajiem priekšlikumiem, un anketas, ar kuru palīdzību tika noskaidrots sabiedrības viedoklis.

“Izmantošanas un apbūves noteikumi” publicēti nosacījumi, kas jāievēro ikvienam būvniecības procesa dalībniekam Rankas pagasta teritorijā.

Rankas pagasta Teritorijas plānojums ir tieši pakārtots Rankas pagasta Attīstības programmai un tajā noteiktajiem politiskajiem, ekonomiskajiem, sociālajiem mērķiem un attīstības virzieniem.

3.VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS PROCEDŪRA UN IESAISTĪTĀS INSTITŪCIJAS

Vides pārskata sagatavošanas laikā tika:

- Izanalizēti jau sagatavotie plānošanas dokumenti: Esošās situācijas raksturojums, Rankas pagasta teritorijas plānojuma projekta risinājumi un kartogrāfiskais materiāls, pielikumi un sabiedriskās apspriešanas materiāli, apbūves noteikumi, noteikumi par Rankas pagastā esošajām aizsargjoslām;
- Veikta Rankas pagasta īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un to ietekmējošajās zonas apskate;
- Veikta Valsts Vides Dienestā pieejamo statistikas datu analīze;
- Veikta iegūtās informācijas apstrāde un analīze.

Rankas pagasta teritorijas plānojuma un vides pārskata izstrādē tika ņemti vērā nosacījumi, kurus sniegušas Madonas reģionālā vides pārvalde, Valsts Zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļa, VA Sabiedrības veselības aģentūra, Valsts ģeoloģijas dienests, Gulbenes virsmežniecība, Vides pārraudzības valsts birojs u.c. Pārskata izstrādes laikā tika veiktas pārrunas un konsultācijas ar Valsts meža dienesta Gulbenes virsmežniecību, lauku atbalsta dienestu, kā arī ar Dabas aizsardzības pārvaldes speciālistiem.

Ar Vides pārskata projektu tika iepazīstināta sabiedrība un vides pārskata projekts sabiedriskās apspriešanas laikā bija pieejams Rankas pašvaldībā.

4.ESOŠĀ VIDES STĀVOKĻA APRAKSTS

4.1.Ģeogrāfiskais izvietojums un raksturojums

Rankas pagasts atrodas Gulbenes rajona Dienvidu daļā, pie Cēsu un Valkas rajonu robežas. Pagasts robežojas ar Cēsu rajona Jaunpiebalgas, Drustu pagastiem, Valkas rajona Variņu pagastu, kā arī ar Gulbenes rajona Lizuma, Druvienas un Lejasciema pagastiem. Rankas pagasts atrodas 150 km no Rīgas, 36 km attālumā no rajona centra Gulbenes. Autoceļš Smiltene – Gulbene no pagasta centra atrodas 3 km attālumā. Vidzemes šoseja no pagasta centra atrodas 30 km attālumā.

Pagasta teritorija aizņem 184 km² lielu kopplatību. Lielākās apdzīvotās vietas ir Ranka, Gaujasrēveļi, Rēveļi. Pagastu šķērso Rīgas – Gulbene- Vecumi (caur Ieriķiem) dzelzceļa līnija, valsts 1. šķiras ceļi: P 35 Gulbene –Velēna- Smiltene, P 33 Ērgļi – Jaunpiebalga-Saliņkrogs un valsts 2. šķiras ceļi : V437 Ranka- Druvienu un V438 Ūdrupe – Rankas stacija.

Rankas pagasta ziemeļdaļa atrodas Vidzemes augstienes Augšgaujas pazeminājumā, vidus un dienviddaļa- Piebalgas paugurainē. Reljefs paugurains. Pagasta ziemeļaustrumos plešas smilšainie līdzenumi, bet pārējā daļa ir pauguraināka, ar māla, grants un oļu nogulumiem. Pagastam cauri tek Gauja, Azanda, Uriekste, Sace, Degļupīte, Lazdupīte, Pāpanupīte, Palsa. Pagastā atrodas vairāki nelieli ezeri - Kalmodu (Baltezers, platība - 23 ha), Cepļu (Melnezers, platība - 12 ha), Teļezers, Jāneļu un Pundurezers. Pagasta teritorijā atrodas vairākas ūdenskrātuves un purvi. 46,3% pagasta teritorijas aizņem meži. Zemes vidējā kadastrālā vērtība 102 Ls/ha. Lauksaimniecībā izmantojamā zeme 6401,7 ha. No tiem aramzeme - 4397,5 Klimats ir līdzīgs kā caurmērā Latvijā. Vidējā temperatūra janvārī - 6°C, jūlijā 16,5°C; nokrišņi 600 mm gadā. Augu veģetācijas perioda ilgums 170-180 dienas gadā. Pagastā augstākie punkti ir Magnūži –234 m v.j.l., Mežsētas (ugunsnovērošanas tornis)- 181 m v.j.l., Kaudžu pilskalns- 176,7 m v.j.l., Sejatu kalns –173,8m v.j.l., Silinieku pilskalns – 160,7 m v.j.l.,

4.2.Geoloģiskais raksturojums

Vidzemes un Latgales ziemeļaustrumu rajoni iekļaujas Latvijas sedlienes robežās, kura ir Austrumeiropas platformas – lielas reģionālās nozīmes ģeoloģiskās struktūras sastāvdaļa. Pēc iežu vecuma, sastāva un saguluma apstākļiem un fizikālajām īpašībām vertikālajā griezumā te iezīmējas trīs krasi atšķirīgi kompleksi: apakšējais – kristāliskais pamatklintājs, vidējais – pirmskvartāra nogulumiežu sega un augšējais – kvartāra perioda veidojumi.

4.3.Iedzīvotāji

Pagasta lielākās apdzīvotās vietas - Ranka, Gaujasrēveļi un Rēveļi ar 1960 - 80-to gadu apbūvi veidojušās ap padomju laika valsts uzņēmumiem: padomju saimniecību “Ranka” , Latvijas papīra un celulozes rūpniecības R/a Latbumprom – Rankas kartona fabrika un kolhozu “Gaujaslīči” .

Pēc Iedzīvotāju reģistra datiem uz 2005. gada 1. decembri Rankas pagasta teritorijā deklarējuši dzīvesvietu - 1676 iedzīvotāji no tiem 755 dzīvo Rankas ciemā; 181 – Gaujasrēveļos, 106 – Rēveļos, citās apdzīvotās vietās un viensētās – 634 iedzīvotāji.

Rankas pagastā apdzīvojuma blīvums ir 9,9 cilv./ km², tas ir vidējs rādītājs Gulbenes rajona mērogā.

Iedzīvotāju vecuma struktūra pēc 2003.gada datiem: darbspējīgie iedzīvotāji ir 56,5 % no iedzīvotāju kopskaita, pensijas vecuma cilvēki – 16,8 % un bērni – 26,7 %.

4.4. Virszemes ūdeņi

Rankas pagasta virszemes un pazemes ūdeņu sistēma nav noslēgta vienas administratīvās teritorijas robežās, tā ir cieši saistīta ar blakusesošo vietējo pašvaldību virszemes un pazemes ūdeņu sistēmu. Novada teritorijā esošās ūdensteces un ūdenstilpes ir nozīmīgas ne tikai kā ūdens resursi un hidroenergoresursi. Tām ir izcila nozīme arī kā ainavas komponentei. Rankas pagasta hidrogrāfisko tīklu veido Gaujas ūdens sateces.

Gauja savā tecējumā Gulbenes rajonā šķērso divus dabas rajonus: daļēji Vidzemes augstieni un Vidusgaujas zemieni. Vidzemes augstienē Rankas pagasta teritorijā tās ieleja izveidojusies Augšgaujas padziļinājuma viļņotā līdzenuma reljefā.

Gauja ir garākā upe Latvijas teritorijā. Garums 452 km. Baseina platība 8,9 tūkstoši km². Gada notece 2,2 km³. Kritums 234,5 m (0,5 m/km). Rankas pagasta robežās Gaujai līdz Lizuma pagasta robežai (Klauģiem- Mežsētām) ir izveidota 15-25 m dziļa mainīga platuma (250-600m) ieleja ar iegrauztām upes-ielejas meandrām, kuru lokos san mērā labi vietām iezīmējas trīs terases: trešā terase 9-10 m virs upes vasaras līmeņa, otrā terase 5-6 m un pirmā 3,5-4 m augta. Vietām parādās arī citi lokāli terasu līmeņi. Vislabāk saglabājusies 1. terase, kā arī paliene (1,5-2,5m).

Ieleja iegrauzta fluvioglaciālajos smilts-grants nogulumos un morēnmālā, kas atsedzas upes gultnē un ielejas nogāzēs un terasu cokolos. Tāpēc erozijas tipa terases sedz galvenokārt smilšaini grants un oļains olūvija, bet upes gultnē daudz laukakmeņu un rupju oļu, kas veido krāčainus un straujtecēs posmus. Terases un paliene bieži vien klāja meži un krūmāji. Kailas 15-25 m augstas pamatkrasta kraujas ar upes erozijas un nobiru pazīmēm mijas ar apaugušām nogāzēm. Upes kopējais kritums pagasta robežās sasniedz 26 m. Terases saimnieciski apgūtas ar viensētām, galvenokārt ap Rēveļiem un ielejas posma alejas daļā pirms Lizuma pagasta. Pārējā daļa, sevišķi augšpus Gaujas HES, dominē meži, palienē krūmāji, dabisko pļavu laukumi.

Krāšņie Gaujas krasti, kuros daudz vēstures, kultūras un dabas pieminekļu, piesaista tūristus, it īpaši ūdens tūristus.

Gaujas pietekas Rankas pagasta robežās ir mazas un tām nav saimnieciskās nozīmes: Lazdupīte un Uriekstes upe ar divām pietekām Azandu un Seci.

Uz Gaujas darbojas 4 hidroelektrostacijas, sākot no Gaujas augšteces, tās ir Rankas HES, Variņu HES, Gaujas HES, Lāciņu HES.

Gulbenes rajonā saskaņā ar 2002. gada 15. janvāra MK noteikumiem Nr. 27, turpmāk aizliegts būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus uz šādām upēm:

Gaujas baseinā: Gauja, Tirza, Tirziņa, Uriekste, Vidaga, Vilaune, Vijata posmā no grīvas līdz Ainavu HES aizsprostam;

4.5. Ūdenstilpes

Rankas pagasta teritorijā ir nelielas ūdenskrātuves – Kalmodu ezers (23,0 ha), Melnais Cepļu (12,0 ha), Teļezers (2,1 ha). Gaujasrēveļos uz Gaujas izveidota Rankas kartona fabrikas ūdenskrātuve 1,6 ha platībā. Pagasta ūdenstilpes ir maz pētītas, zivju krājumi nav novērtēti, kā arī nav pētīta bioloģisko resursu daudzveidība. Teritorijas plānojumā ezerus paredzēts izmantot aktivitātēm, kas saistītas ar tūrismu.

Gar ūdenstilpēm noteiktas aizsargjoslas un tauvas joslas atbilstoši Aizsargjoslu likumam.

Rankas pagasta ūdenstilpju raksturojums

Nr.p.k.	Ūdenstilpnes nosaukums	Platība, ha	Lietotāji, ierobežojumi	Aizsargjosla, ne mazāka kā (m)
1.	Melnais Cepļu ezers	12.0		50
2.	Jānēļu ezers	2.6		10
3.	Teļezers	2.1		10
4.	Kalmodu ezers	23.0	Publiskais ezers	50
5.	Rankas dīķis	3.0	Caurteka –reg.	10
6.	Rēveļu ūdenskrātuve	1.6	Caurteka – reg.	10
7.	Uriekstes dīķis	4.5		10
8.	Rankas kartona fabrikas dīķis	1.6	Slūžas	10
9.	Cerētas vecais dīķis	1.5	Caurteka – reg.	10
10.	Cerētas jaunais dīķis	2.0	Caurteka- reg.	10

4.6.Pazemes ūdeņi

Pazemes ūdeņiem izšķir divu veidu pazemes ūdensgūtnes tipus – no gruntsūdeņiem (akām un urbumiem līdz 20 m) un artēziskiem urbumiem (starpslāņu ūdeņiem dziļāk par 20 m). Rankas pagasta teritorijā ir 6 neatkarīgas ūdensapgādes sistēmas (Rankas, Gaujasrēveļu un Rēveļu ciemos). Pagasta teritorijā ir 15 dziļurbumi ūdens ieguvei, no kuriem 7 tiek izmantoti centralizētai ūdensapgādei, 3 –individuālai ūdensapgādei, 5 – netiek ekspluatēti. Ūdens apgādē tiek izmantoti 60-200 m dziļi artēziskie urbumi. Pēc Sabiedrības Veselības Aģentūras ziņām ūdens ir bioloģiski tīrs un piemērots dzeršanai bez papildus apstrādes. Pazemes ūdeņu ķīmiskais sastāvs atbilst LR likumdošanā noteiktajām dzeramā ūdens kvalitātes prasībām, izņemot paaugstināto dzelzs saturu 1-1,5 mg/l.

Pagasta administratīvajā teritorijā atrodas seši artēziskie urbumi, kas nonākuši privātpersonu īpašumā, no kurām tikai divus daļēji izmanto ūdens ņemšanai.

Individuālo saimniecību ūdensapgādei, kuras nav pievienotas centralizētajai sistēmai, izmanto dažāda dziļuma gruntsūdeņus.

Pašvaldībai nav informācijas par 5 neekspluatējamo urbumu nākotnes izmantošanas iespējām. Lielākajai daļai privātpašnieku nav līdzekļu urbumu tamponēšanai, netiek izrādīta iniciatīva arī ūdens ņemšanas atļauju kārtošanai.

Šo aku neapsaimniekošana ir cēlonis piesārņojuma nonākšanai pazemes ūdeņu horizontā. Nepieciešams pēc iespējas ātrāk apsekot urbumus un tos hermetizēt, kā arī tamponēt nākotnē neizmantojamus artēziskos urbumus.

Vecie un neapsaimniekotie, kā arī tehniski nekvalitatīvie urbumi ir bīstamākais piesārņotāji "novadītājs" artēziskajos horizontos, it īpaši iecirkņos ar augstu infiltrācijas gradientu.

Dabiskie pazemes ūdeņi virszemē iznāk "Rutkaviņu avotu" teritorijā. Rajona nozīmes ģeomorfoloģiskais objekts 7,2 ha platībā ir izveidots, lai saglabātu pazemes ūdeņu avotu grupu.

Galvenās ūdens ņemšanas vietas Rankas pagastā

Adrese	Valsts Ģeoloģijas dienesta DB Nr	Taisnleņķa koordinātas, km				Urbuma atveres abs. Augst., m	Urb.dz īlums, m	Urbšana s gads	Ūdens horizonts	Filtra intervāls, m		Statiskais līmenis, m no zemes virsmas*	Sūkņēšanas debits, l/s
		GK58		LKS92						no	līdz		
		X	Y	X	Y								
Rankas pienotava, urb. Nr. 1	13024	5451.275	6344.37	6343547.6	632345.4	162	75	1964	D 3 kt + og	62	75	36.05	2
Rankas centrs	13026	5450.405	6344.275	6343414.5	631480.6	160	230	1982	D 3 gj	204.9	224	59	3
Gulbenes raj. Ranka pag., Rankas centrā	13229	5450.25	6343.68	6342813.4	631351.9	180	125	1966	D 3 kt + og	98	125	25	2
Rankas pienotava, urb. Nr.2	13231	5451.25	6344.35	6343526.6	632321.3	162	75	1995	D 3 kt + og	60	75	28	3.5
ciem. "Rēveļi"	17459	5447.8	6346.79	6345811.9	628768	155	105	1967	D 3 dg	92.6	105	8.8	1.5
ciem. „Rēveļi”	17521	5447.805	6346.81	6345832	628772.2	154	100	1984	D 3 dg	90.5	100	10	2.5

4.7.Purvāji

Ekosistēmā purvi darbojas kā ūdens akumulators - sevī uzkrājot ūdeni, tie ietekmē tuvākās apkārtnes klimatu un ūdens režīmu. Purvi attīra piesārņotos lietus un virszemes ūdeņus. Mitrāji darbojas kā dabiskās attīrīšanas iekārtas piesārņojuma gadījumos. Rankas pagasta teritorijā purvi sastopami ļoti nelielās teritorijās un līdz ar to praktiski neietekmē ainavu, kā arī būtiski neiespaido apkārtējo mikroklimatu.

Mitrās un pārpurvotās teritorijas aizņem ap 1,5 % no Rankas pagasta platības. Lielākie no purviem ir Lielais purvs 132 ha, Apšupes purvs 125 ha un Kaudžu purvs 119 ha.

Lielais purvs 94,3 ha platībā ir iekļauts Natura 2000 teritoriju sarakstā un apsaimniekojams atbilstoši ES direktīvām un Latvijas valsts likumdošanai.

Nopietna problēma ir pagasta teritorijas zemāko vietu pārpurvošanās, jo pēdējos gados, pēc Latvijas valsts neatkarības atgūšanas, praktiski vairs nedarbojas meliorācijas sistēma, kas nākotnē var kļūt par būtisku šķērslī nodarbei ar lauksaimniecību.

4.8.Meži

Mežs ir ekosistēma, kurā galvenais organiskās masas atražotājs ir kokaudze. Meža ekosistēma ir viena no komplikētākajām- tā ietver sevī gan kokaudzi, gan pameža, zemsedzes augus, augsni ar tās faunu un meža dzīvniekus.

Viena no lielākajām Rankas pagasta bagātībām ir meži, kas aizņem 10 572.0 ha (57.5%) no pagasta teritorijas. Mežu masīvi veido nozīmīgu ainavas sastāvdaļu - teritorijas paugurainajā daļā kā telpiskās struktūras vertikālais elements, pastiprinot pauguru vertikālās dimensijas izteiksmību, un līdzenajā daļā - kā mozaīkveida ainavas elements. Veidojot vējlauzes, mežu masīvi pilda arī papildus lomu kā aizsargekrāns, aizkavējot spēcīgo valdošo rietumu/ziemeļrietumu vēju ietekmi.

Ar Gulbenes virsmežniecības Valsts meža dienesta rīkojumu nr.94. Rankas pagastā ir noteikti divi mikroliegumi. Mikroliegumu veidošanu nosaka Sugu un biotopu aizsardzības likums, meža likums un tiem pakārtotie normatīvie akti. Nozīmīgākie no tiem ir 2001. gada MK nr. 45 „ Mikroliegumu izveidošana, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” un 2000. gada MK Noteikumi nr. 241. „ Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu’

4.9.Derīgie izrakteņi

No derīgajiem izrakteņiem Rankas pagastā teritorijā sastopama smilts, grants, kūdra un sapropelis.

Pagastā ir izpētītas 5 smilts un grants atradnes. Lielākās atradnes, kurās izpētītie krājumi pārsniedz 1 milj. m³, izvietotas Plūkšos, Bierņos un Saliņkrogs1, kurām ir noteikta rajona nozīmes vērtība.

Rankas pagasta smilts un smilts-grants atradnes

Nr. p. k.	Nosaukums	Kvalitātes raksturojums		Biezums, m		Platība, ha	Krājumi, milj. m ³ , 2005.01.01.			Izpētes gads	Izmantošanas nozares, kurām atradnes pētītas
		grants un akmeņi >5,0 mm, % no-līdz	smilts <5,0 mm, % no-līdz	segkārtas no-līdz vid.	derīgā slāņa no-līdz vid.		izpētītie	novērtētie	prognozētie		
1.	Bierņi I	36,7	63,3	<u>0,2-1,8</u> -	<u>0,9-6,2</u> 3,6	65,4	2,09 ¹	0,35 ¹	-	1970	būvniecībai, ceļu būvei
2.	Birzuļi - Ceļuprojekts	0,0-45,2	54,8-100	<u>0,0-3,5</u> 0,5	<u>3,3-12,4</u> 8,0	9,7	0,77 ¹	-	-	1986	ceļu būvei
3.	Birzuļi - LĢ	0,4-19,8	80,2-99,6	<u>0,2-3,0</u> 1,0	<u>2,0-12,0</u> 5,8	130,0	-	7,56 ¹	-	1990	būvniecībai
4.	Gaujasliči	5,4-68,4	31,6-94,6	<u>0,3-0,5</u> -	<u>1,4-9,6</u> 4,0	16,4	0,65 ¹	-	-	1982	ceļu būvei, ceļu ziemas dienestam
5.	Papaņi	3,5-32,5	67,5-96,5	<u>0,2-1,3</u> 0,5	<u>1,2-4,3</u> 2,4	3,5	0,08 ¹	-	-	1985	ceļu būvei, ceļu ziemas dienestam
6.	Plukši	37,4	62,6	<u>0,2-3,3</u> -	<u>2,4-9,6</u> 5,9	63,2	1,66 ²	0,44 ²	-	1968	būvniecībai
7.	Plukši - 1991.g.	1,8-63,7	36,3-98,2	<u>0,2-0,8</u> 0,4	<u>1,0-8,2</u> 5,8	5,6	0,28 ³	-	-	1991	būvniecībai, ceļu būvei
8.	Plukši II	4,8-48,4	51,6-95,2	<u>0,0-1,2</u> 0,3	<u>1,5-7,9</u> 3,8	11,6	0,29 ⁴	0,09	-	1985	ceļu būvei
Nr.	Nosaukums	Kvalitātes raksturojums		Biezums, m		Platība,	Krājumi, milj. m ³ , 2005.01.01.			Izpē-	Izmantošanas

¹ Krājumi doti izpētes gadā.

² Krājumi doti izpētes gadā, pēc nepārbaudītiem datiem atradne 1993.g.derīgo izrakteņu ieguvei atvēlētās zemes robežās izstrādāta.

³ Atralnē 2004.g.ieguvi veica VAS "Vidzemes ceļi" filiāle Gulbenes 26.CP.

⁴ Līdz 2000.g. atralnē ieguvi veica VAS "Vidzemes ceļi" filiāle Gulbenes 26.CP.

Vides pārskats Rankas pagasta teritorijas plānojumam 2006-2018

p. k.		grants un akmeņi >5,0 mm, % no-līdz	smilts <5,0 mm, % no-līdz	segkārtas no-līdz vid.	derīgā slāņa no-līdz vid.	ha	izpētītie A	novērtētie N	prognozētie P	tes gads	nozāres, kurām atradnes pēfītas
9.	Ranka	31,6-65,9	34,1-68,4	<u>0,2-2,0</u> -	<u>1,5-3,6</u> 2,7	162,1	1,57 ¹	2,58 ¹	-	1970	būvniecībai, ceļu būvei
10.	Saliņas	5,2-53,8	46,2-94,8	<u>0,1-0,8</u> 0,3	<u>0,8-6,3</u> 3,6	10,0	0,26	0,12	-	1980	būvniecībai, ceļu būvei
11.	Saliņkrogs I	18,4-48,8	51,2-81,6	<u>0,3-3,7</u> -	<u>1,4-8,5</u> 4,4	95,3	1,71 ¹	4,44 ¹	-	1970	būvniecībai, ceļu būvei
12.	Saliņkrogs III	37,4-43,9	56,1-62,6	<u>0,3-0,5</u> 0,4	<u>1,8-6,4</u> 3,8	22,2	-	0,85 ¹	-	1970	būvniecībai, ceļu būvei
13.	Silenieki	5,0-38,7	61,3-95,0	<u>0,2-1,0</u> -	<u>1,5-16,3</u> 5,4	22,6	-	1,69 ¹	-	1970	ceļu būvei
14.	Silenieki I laukums	0,4-3,6	96,4-99,6	<u>0,3-0,3</u> 0,3	<u>2,3-3,4</u> 3,0	1,8	0,05 ¹	-	-	1979	ceļu būvei
15.	Silenieki II laukums	0,8-13,7	86,3-99,2	<u>0,1-0,4</u> 0,2	<u>2,0-14,2</u> 8,8	9,6	0,84 ¹	-	-	1979	ceļu būvei

Rankas pagastā pēdējie kūdras atradņu izpētes darbi veikti laika posmā no 1951. līdz 1957.gadam. Atradņu apzināšanas darbi bija saistīti ar Latvijas PSR Kūdras fonda sagatavošanu, kas tika izdots 1963.gadā.

Pagasta saimnieciskajā dzīvē nozīmīgs ir Kaudžu purvs (Gaujaslīču jeb Kaudzīšu), kura platība ir 119 ha. Kūdras dziļums mainās no 0,5 līdz 6 metriem. Kūdras ieguve uzsākta tika 2001.gadā, iegūstot 4 000 m³ gabalkūdras. Lai palielinātu kūdras atradnes izmantošanu, nepieciešama papildus izpēte.

Licence -26.04.2001. – 01.01.2016 Izpētītie krājumi ir 74 tūkst. t, ieguves lielumu kvota- 36 tūkst. t gaissausas kūdras.

Atbilstoši normatīvo aktu norādījumiem, kūdru no atradnēm, kuras mazākas par 5 ha, savām vajadzībām to īpašnieks var izmantot bez Valsts ģeoloģijas dienestā izsniegtās licences.

4. tabula

Rankas pagasta kūdras atradņu raksturojums

Nosaukums	Nr. Kūdras fondā	Atradnes platība (ha)		Kūdras dziļums (m)		Kūdras krājumi		Kūdras atradnes tips, kūdras īpašību raksturojums un izmantošanas virziens
		“0” robežās	rūpnieciski izmantojamā dziļuma (0,9m) robežās	Max.	Vid.	tūkst.m ³	tūkst.t Izpētes pakāpe	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Lielais (daļa)	2570	132	88	3,5	2,1	1848	Pilnīgi	P Aizsargājams, mēslojums R 20 – 50 A 4,5 – 5,0 W 89,9 – 94,3 Purvs daļēji atrodas Dabas liegumā
Gaujaslīču (Kaudzīšu)	3095	120	66	5,0	2,9	1914	570,81 Nepilnīgi	A Mēslojums, pakaiši R 10 – 50 A 0,6 – 9,7 W 90,0 – 96,2
Apšupes	3096	125	44	4,5		2052	103 Pilnīgi	A, P Mēslojums
		69	44	4,5	2,6	1380		A R 10 – 50 A 0,7 – 4,2 W 81,1 – 95,5
		56	-	2,5	1,2	672		P R 35 - 40
Garais	3097	85	60	4,5	2,3	1411	Pilnīgi	A Pakaiši, mēslojums
Kalauču	3115	59	25	3,0	1,2	696	Pilnīgi	Z Mēslojums R 35 – 45

Vides pārskats Rankas pagasta teritorijas plānojumam 2006-2018

Grauzu	3182	23	10	1,7	1,4	138	18 Pilnīgi	A Mēslojums R 35 – 45 A 2,0 – 4,2 W 86,0 – 88,2
--------	------	----	----	-----	-----	-----	---------------	--

Apzīmējumi :

A – augstā tipa, P – pārejas tipa, Z – zemā tipa

R – kūdras sadalīšanās pakāpe (%), A- kūdras pelnainība (%), W – kūdras dabīgais mitrums (%)

Rankas pagasta Kalmoda ezerā ir augstvērtīgs sapropelis . Lai uzsāktu sapropeļa izmantošanu, jāveic to detalizēta izpēte. Sapropeļa ieguve veicinātu ezera ekoloģiskā stāvokļa uzlabošanu.

Atradnes nosaukums, sinonīmi	Ezera platība (ha)	Ūdens dziļums (m) <u>max.</u> vid.	Sapropeļa iegulas platība (ha)	Sapropeļa Slāņa biezums (m) <u>max.</u> vid.	Sapropeļa krājumi tūkst.m ³ tūkst.t Izpētes pakāpe	Sapropeļa veids un kvalitatīvie rādītāji (%), <i>izmantošanas virziens</i>
1	2	3	4	5	6	7
Kalmodu Janeļu	23.0	<u>1.7</u> 1.1	13.5	<u>5.4</u> 3.4	<u>459.9</u> 54.1 Pilnīgi	Organogēns (zoogēns - aļģu) Mēslojums, barības piedevas, dziedniecības dūņas A – 9.4– 11.9 (vid. 10.7) W -94.3 – 96.3 (vid. 95.3)
Cepļu Melnezers	12.0	<u>5.0</u> 2.3	6.4	4.7 3.7	<u>236.8</u> 24.9 Pilnīgi	Organogēns (zoogēns - aļģu) Mēslojums, barības piedevas, dziedniecības dūņas A – 8.0 – 9.0 (vid. 8.5) W -95.3 – 96.3 (vid. 95.8)

5. tabula

Rankas pagasta sapropeļa atradņu raksturojums

Apzīmējumi:

A – sapropeļa pelnainība;

W – sapropeļa dabīgais mitrums

4.10. Aizsargājamās dabas teritorijas

Dzērvenāju liegums “Lielais purvs” 45,9 ha platībā, izveidots lai saglabātu labus dzērveņu augšanas apstākļus un saglabātu dzērveņu kā sugas ģenētisko fondu, kā arī saglabātu dzērveņu resursus un regulētu to izmantošanu. Īpaši aizsargājamo dabas objektu aizsardzību un izmantošanu nosaka 2003. gada MK noteikumi Nr. 415” Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” .

Platība kopā ar teritoriju Valkas rajona Variņu pagastā – 150 ha

Aizsargājamās teritorijas statusa piešķiršanas gads: 1977

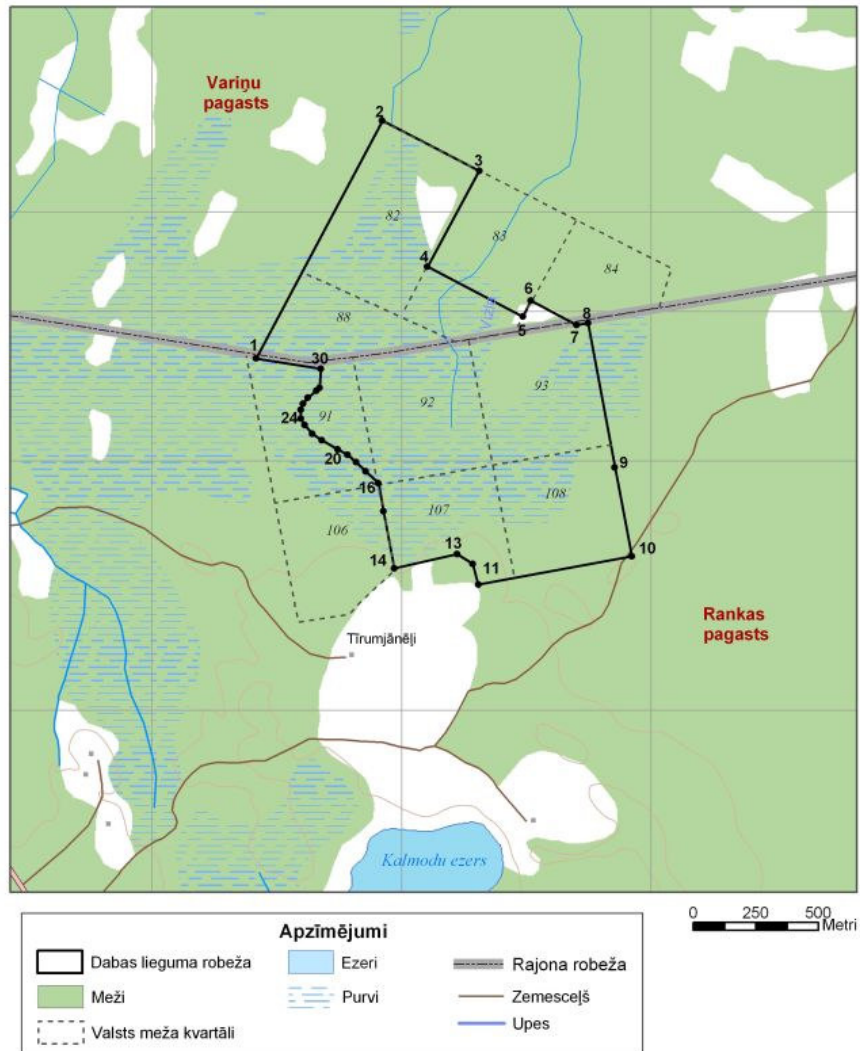
Dabas vērtības:

Vides pārskats Rankas pagasta teritorijas plānojumam 2006-2018

Lielāko daļu teritorijas 82 %, aizņem purvainis mežs, apmēram 5% - pārejas purvs. Teritorijā sastopami ES Biotopu direktīvas biotopi – pārejas purvi un slīkšņas, purvaini meži. No aizsargājamām augu sugām konstatētas – Baltijas dzegužpirkstīte, stāvlapu dzegužpirkstīte, plankumainā dzegužpirkstīte, purva sūnene, gada staipeknis, mellenāju kārkls, vāļišu staipeknis, no putnu sugām - mednis un melnā dzilna. Dabas aizsardzības plāns nav izstrādāts, kā arī nav izstrādāti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

1.attēls. Aizsargājamā teritorija dzērvenāju liegums „Lielais purvs”

4.11.Dendroloģiskie objekti

6. tabula

Valsts mēroga īpaši aizsargājamie dižkoki Rankas pagastā

Suga	Koka nosaukums	Apkārtmērs,m	Atrašanās vieta
Egļe	LEJASZEMNIEKU	3,1	10 m no ceļa Ranka - Gauja
Ozols	DIVKĀJU	5,1	Pie ceļa Ranka - Druvienu
Ozols	KANASAKĀRŅU	5,2	Kalnasakārņu māju pagalmā

Vides pārskats Rankas pagasta teritorijas plānojumam 2006-2018

Kadiķis	MAZSĀVU	1,3	Pie bijušās Mazsāvu mājvietas
---------	---------	-----	-------------------------------

7. tabula. Vietējās nozīmes dabas objekti (koki un dižakmens)

Nr.	Objekta nosaukums	Objekta raksturojums	Atrašanās vieta	Pamatojums
1.	Ozols	4.5 m	Pie "Vecbirzuļu" mājām	Rankas pagasta padomes lēmums
2.	Bērzs	2.4 m	"Mežzīlītes" mājas pagalmā	
3.	Ieva	1.5 m	"Kalnu pakalnieša" mājas pagalmā	2003.gada 26.septembra lēmums (protokols Nr. 10,3.&)
4.	Ozols	4.1 m	Pretīm "Maliņu" mājām	
5.	Ozols	4.3 m	Tur pat	
6.	Ozols	4.3 m	Lauksaimniecības skolas pagalmā	
7.	Goba	3.1 m	Rankas parkā	
8.	Tūja	1.3 m	Rankas parkā	
9.	Ozols	4.8 m	Rankas parkā	
10.	Osis	3.5 m	Rankas parkā	
11.	Lapegle	2.7 m	Rankas parkā	
12.	Lapegle	2.2 m	Rankas parkā	
13.	Ozols	4.8 m	Alejā no kapsētas uz parku	
14.	Liepa	3.4 m	Tur pat	
15.	Goba	4.2 m	Pie Vecpāpanu mājām	Rankas pagasta padomes 2003.gada 23.decembra lēmums (protokols nr. 13,12.&)
16.	Laukakmens	Apkārtmērs 13.5 m	Pie Vecpāpanu mājām	

4.12. Ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie objekti

Rajona nozīmes ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis "Rutkaviņu avoti", ir avotu grupa, kas izplūstot no Gaujas krasta nogāzes veido strautus. Teritorija 7,2 ha platībā noteikta, lai saglabātu pazemes ūdeņu avotu grupu.

4.13. Kultūrvēsturiskie pieminekļi

Rankas pagasta teritorijā ir saglabājušies ievērojami kultūrvēsturiski objekti un to atrašanās vietas. Pagasta dienviddaļā Silaješku pilskalns ir valsts nozīmes arheoloģiskais piemineklis. Ainaviski interesanta ir pilskalna apkārtnē – reljefā labi izteikts fluvioģlaciāls pacēlums (dažkārt saukts par Velna kalniem), kas pacēluma ziemeļos nobeidzas ar stāvu krauju. Ainavu daudzveidīgāku padara Azandas upes ieleja kraujas piekāvē. Pats pilskalns ar skaidri saskatāmām aizsargvalni un grāvju vietām atrodas kraujas augšdaļā. Pie "Pilskalnu" un "Tīrumsiliešu" mājām atrodas Kaudžu pilskalns, tas ierīkots savrupā uzkalniņā, kas atdalīts no Gaujas augstā krasta. Pēc arheologu atzinuma, kaudžu pilskalns ir viens no varenākajiem Rankas apkārtnē un pieskaitāms kādreizējiem administratīvajiem centriem.

Vides pārskats Rankas pagasta teritorijas plānojumam 2006-2018

Rankas pagastā atrodas 19. gs.2 pusi. kultūrvēsturiskas celtne Lāčīšu ūdensdzirnavas.

Gaujasrēveļos kultūrvēsturiska celtne Rankas pagasta Elizabetes skola (tagad Rēveļu pamatskola) dokumentāli datēta 1880 gadā.

Pie Ranka- Druviena ceļa koku alejā ir ieskauda Rankas pagasta Lutera skola (tagad Rankas pamatskola), kas dokumentāli datēta 1887.gadā.

Pagasta teritorijā atrodas kultūrvēsturisks objekts Rankas muižas pils, kas 1990.gada maijā nodega. Šobrīd Rankas muižas pils ir pārvērtusies par drupu kaudzi.

4.14.Sadzīves atkritumi

Rankas pagasta teritorijā darbojas viena sadzīves atkritumu izgāztuve

„ Azanda” , platība 0,3 ha. Kopš 1991. gada, kad tika izveidota izgāztuve apglabāti 2080 m³ atkritumu. 2004. gadā apglabāti 200 m³, Atkritumu izgāztuvei ir darbības atļauja līdz 31.12. 2006. Pagasta atkritumus apsaimnieko ZAAO. 2003. gadā savākto sadzīves atkritumu daudzums mājāsaimniecībās bija ap 384 m³.

Atkritumu sastāvā dominē galvenokārt inertie un organiskie atkritumi. Analogi kā vairumā Gulbenes rajona pašvaldību , Rankas pagastā nav uzskaites par sadzīvē lietojamo ķīmisko vai bīstamo atkritumu apjomu, tiek šķiroti tikai metāls un koks. Lielākie sadzīves atkritumu ražotāji pēc uzskaitītajiem datiem ir Rankas arodvidusskola un a/s „ Rankas piens” . Bīstamo atkritumu uzskaitē atbilstoši 2002. gada MK noteikumiem Nr. 319, tiek veikta uzņēmumos, kur notiek darbības ar bīstamajiem atkritumiem.

Rajonā ir vairāki kokapstrādes uzņēmumi, kas savu uzņēmumu teritorijās veido kokapstrādes atkritumu uzkrājumus. K/S „ Amatnieks” 2003 gadā – 90 t, ražošanas komercfirma – 30 t.

Dūņas no notekūdens attīrīšanas iekārtām apmēram 6,3 t gadā tiek izmantotas lauksaimniecībā. Dūņu apsaimniekošana jāveic atbilstoši 2002. gada MK noteikumiem Nr. 365.

Atkritumu izgāztuvē „ Sējatas” , teritorija 0,5 ha platībā, beigusi savu darbību 2001. gadā. Apglabāti 560 m³ atkritumu kopš darbības sākuma 1987 g. Teritorijā paredzēta rekultivācija.

Rankas pagasta sadzīves atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstība tiek plānota kopējā Gulbenes rajona atkritumu apsaimniekošanas sistēmas kontekstā, pamatojoties uz sekojošām atkritumu apsaimniekošanas pamatnostādnēm :

- Rankas pagasta atkritumu izgāztuve darbojas līdz Malienas reģiona sadzīves atkritumu paglabāšanas poligona darbības uzsākšanai Litenes pagasta “Cēmeros” ..
- Pašvaldībā tiek veidoti atkritumu savākšanas-šķirošanas punkti;
- Tiek īstenota dalītā atkritumu savākšana (elektropreces- metāli/ stikls/ riepas/ dzīvsudrabu saturoši atkritumu/ medikamenti) ievērojot prioritātes atkritumu savākšanas sistēmā :
  - atkritumu daudzuma samazināšana;
  - atkritumu savākšanas- šķirošanas punktu izveidošana, ieviešot atkritumu dalītas savākšanas sistēmas izveidi Rankas, Rēveļu un Gaujasrēveļu ciematos;
  - otrreizējo izejvielu izmantošanu.

4.15.Kapsētas

Pagasta teritorijā ir viena darbojoša kapsēta - Rankas kapi. Kapsētu ir paredzēts paplašināt . Plānojumā jāietver kapsētas sanitārā aizsargjosla atbilstoši „ Aizsargjoslu likumam” un jāievēro ekspluatācijas noteikumi.

Dzīvnieku kapsētas

Rankas pagasta teritorijā nav darbojošos dzīvnieku kapsētu, kā arī nav paredzēts tādas izveidot.

4.16.Lauksaimniecības raksturojums

Rankas pagasta kopējā platība 18 387 ha ; tai skaitā: 5943,5 ha - lauksaimniecības izmantojamās zemes(turpmāk tekstā LIZ) ,tai skaitā : aramzeme 4214,0 ha(71%), ganības 1303,3 (21,9%), pļavas 401,0 ha (6,7%), augļu dārzi 0,4%. Meliorētās lauksaimniecības zemes 3555.1 ha (59,8 %). LIZ zemju vidējā vērtība -30 balles, aramzemei-34 Balles, kadastrālā vērtība 100 Ls/ha, kas ir 75 % no vidējās zemes kadastrālās vērtības Vidzemes reģionā. 92,3 % LIZ ir Fizisko personu īpašumā.

Pagastā nav LIZ , kas atbilst nacionālās lauksaimniecības zemju pazīmēm.

No visām rajona lauksaimnieciskajām zemēm meliorēti ir 3555,1 ha. No 1993. gada jaunu meliorācijas sistēmu būvniecība rajonā vairs nenotiek. Daļā meliorēto lauku meliorācijas sistēmas nepietiekošas apkopšanas dēļ darbojas neapmierinoši. Zemju īpašniekiem nepietiek līdzekļu meliorācijas sistēmu uzturēšanai labā tehniskā stāvoklī: netiek tīrīti novadgrāvji, kontrolakas, novākts liekais apaugums. Rezultātā daļa meliorēto lauku degradējas un neatbilst meliorēta lauka statusam. Tāpēc meliorēto zemju platībām ir tendence samazināties.

Zemju meliorācijas (nosusināšanas elementu) sadalījums pēc to svarīguma sadalās sekojoši: vaļējās ūdensteces ar promtekas funkciju (tas ir, upes vai strauti) kas novada ūdeņus tieši lielbaseina promtekā – kas Rankas pagastam ir Gauja. Promtekas savāc mazāku upju, strautu un novadgrāvju ūdeņus no drenētajām platībām un vaļēji susinātajām, vai no mežu zemēm. Vaļējās ūdensteces uztver slēgtā nosusināšanas tīkla ūdeņus.

Bez normāli funkcionējoša vaļējā virsūdens novadīšanas tīkla, zemju nosusināšana nav efektīva. Lai saglabātu lauksaimniecības ražošanas potenciālu, pagastā nepieciešamas meliorācijas sistēmu rekonstrukcijas un renovācijas pasākumu izpilde, tas ir jāatjauno meliorācijas sistēmas izbūvēto projektu paredzētajos parametros.

Pagastā zemnieku un piemājas saimniecībās dominē piena un gaļas ražošana.

Visumā situācija lopkopībā būtiski nemainās, maziem uzņēmējiem nākotnes perspektīvas saistītas ar lielu investīciju ieguldīšanu ēku būvniecībai un tehnoloģiju iegādei un uzstādīšanai.

Pēc pagasta lauksaimniecības konsultanta datiem uz 1.jūniju 2002.gadu Rankas pagastā pastāv 180 saimniecības ar 426 liellopiem, no kuriem 2/3 daļas ir slaucamas govīs un 1/3 daļa ir nobarojamie jaunlopi.

Sākot ar 1999.gadu liellopu skaits katru gadu samazinās apmēram par 10%.

Rēveļi un Gaujasrēveļi apdzīvoto vietu apkaimē ir 52 saimniecības ar kopēju govju skaitu 185.

Rankas ciemata apkaimē ir piecas zemnieku saimniecības, kas nodarbojas ar lopkopību un divas saimniecības nodarbojas ar nobarojamo cūku audzēšanu., pagastā ir arī zirgaudzētava.

4.17. Notekūdeņu radītais piesārņojums

Rankas pagastā sadzīves un rūpnieciskie notekūdeņi pēc pilnīgas vai daļējas attīrīšanas tiek novadīti dabas objektos- upēs. Pagastā ir 3 ciematu notekūdens attīrīšanas iekārtas (turpmāk tekstā NAI). Pēc Vides valsts aģentūras datiem iekārtu ievadītie notekūdeņi dabas objektos vērtējami kā normatīvi tīri. 2004. gadā no visām trijām NAI tika novadīti 60.153 tūkst m³ notekūdeņu. Problēmas NAI sistēmai Rankas ciematā rada A/S „Rankas piens”, kas novada daļēji attīrītus notekūdeņus.

Vislielāko gruntsūdens piesārņojumu rada nehermētiskas nosēdakas un izmeļamās bedres (turpmāk tekstā krājrezervuāri). Pagastā nav veikta krājrezervuāru inventarizācija, kā arī nav noteikumu par krājrezervuāru apsaimniekošanu videi nekaitīgā veidā.

8. tabula

Rankas pagasta notekūdeņu attīrīšanas iekārtas

Nr. p.k	NAI nosaukums	Adrese, koordinātes	Tips	Jau -da	Attīrīto notekūdeņu apjoms tūkst. m ³ gadā		
					2000. gadā	2001. gadā	2004. gadā
1	Rankas pagasta NAI	Rankas pag. “Krustkalni” 57°14’42” ZP, 26°07’58” AG	BIO	700	84.797	78.440	50.257
2	Rankas pagasta NAI Rēveļos	Rankas pag. “Rēveļi” 57°13’23” ZP, 26°10’55” AG	BIO	50	3.700	3.600	3.526
3	Rankas kartona fabrika NAI	Rankas pag. “Krustakmens” 57°13’21” ZP, 26°07’56” AG	Meh	156	8.632	6.940	6.37

4.18. Potenciāli piesārņotās teritorijas

Potenciāli piesārņotas vietas ir teritorijas, kurās pagātnes saimnieciskās darbības rezultātā radies grunts vai augsnes piesārņojums, kurš var nelabvēlīgi ietekmēt vidi, apdraudēt cilvēka veselību un dzīvību, fizisko un juridisko personu īpašumu un intereses, un kurš nav pierādīts ar izpēti un analīžu rezultātiem.

Rankas pagastā apzinātās potenciāli piesārņotās teritorijas aizņem 20,12 ha, kas ir 0,11 % no visa pagasta teritorijas.

Pēc Vides datu centra datu bāzes datiem, pagastā ir reģistrētas sekojošas potenciāli piesārņotas vietas un teritorijas:

1. Nr. 50848/2681 bijusī degvielas uzpildes stacija „Sējējs”, ar darbības periodu 17 gadi (1980-1997).
2. Nr. 50848/2683 ” Azandas” sadzīves atkritumu izgāztuve, darbības periods 24 gadi, darbojas kopš 1980. g.
3. Nr. 50848/2682, bijusī K/S „Rēveļi” degvielas uzpildes stacija mehānisko darbnīcu teritorijā, ar darbības periodu 17 gadi (1980-1997).
4. Nr. 50848/4905 A/S „Rankas piens” uzņēmuma teritorija „Alfas”, izvirzīta potenciāli piesārņotu vietu reģistram, jo iekārtas piena savākšanai, pirmapstrādei un pārstrādei, kurās uzņemtais piena daudzums ir no 10 līdz 200 tonnām dienā (gada vidējais rādītājs), ja iekārta vidē emitē notekūdeņus (amonjaks saldēšanas iekārtās).

Vides pārskats Rankas pagasta teritorijas plānojumam 2006-2018

Augstāk minētajām teritorijām ieteicams veikt monitoringu un papildus izpēti.

Potenciāls augsnes un gruntsūdens piesārņojums ar naftas produktiem varētu tikt konstatēts bijušajās degvielas uzpildes stacijās „Sējējs” un „Rēveļi”. Pirms pārbūves vai rekonstrukcijas ieteicams veikt gruntsūdens paraugu testēšanu un piesārņotās augsnes sanāciju.

Atkritumu izgāztuves „Azandas” ekspluatāciju veikt atbilstoši Madonas RVP izsniegtajā B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujā Nr. MAT-8-5084-170 minētajiem nosacījumiem.

A/S „Rankas piens” uzņēmuma teritoriju „Alfas” apsaimniekot atbilstoši Madonas RVP izsniegtajā B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujā Nr. MAT-8-5084-153 minētajiem nosacījumiem.

Pašvaldība papildus valsts reģistrētajām potenciāli piesārņotajām vietām vērš sabiedrības uzmanību, ka Rankas pagasta teritorijā ir vairāki objekti, kas var radīt ugunsbīstamības un piesārņojuma draudus:

- Kokapstrādes atkritumu uzglabāšanas vieta;
- Bijusī putnu fermas teritorija;
- Kokapstrādes teritorija;
- Rankas ciemata NAI Bio -700 teritorija;
- Gaujasrēveļu ciemata NAI- kanalizācijas septiķi;
- Rēveļu ciemata NAI;
- SIA „Rankas bekons” lauksaimniecības ražošanas teritorija.

Lai samazinātu ugunsbīstamu un piesārņojošu objektu ietekmi uz vidi, jāievēro:

Lai arī īpaši aizsargājamo teritoriju tuvumā nav potenciāli piesārņotu vietu un teritoriju, kas negatīvi ietekmē biotopus, viens no pašreizējās vides politikas uzdevumiem ir samazināt piesārņojuma nelabvēlīgo ietekmi uz vidi. Tas ietver pasākumus, kuri vērsti, lai apzinātu un samazinātu potenciāli piesārņotu vietu daudzumu un veiktu sanācijas darbus vietās, kur ir notikusi piesārņošana. To regulē tiesību normatīvie akti, kā likums „Par piesārņojumu” 20.11.2001. un MK noteikumi Nr. 483 „Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu apzināšanas un reģistrācijas kārtība”.

5.IESPĒJAMĀS IZMAIŅAS, JA PLĀNOŠANAS DOKUMENTS NETIKTU ĪSTENOTS

Pašvaldības teritorijas plānojums un tajā izvirzītie nosacījumi ir aktuāli saistošie noteikumi fizisko un juridisko personu saimnieciskajai darbībai pašvaldības teritorijā.

Tā mērķis ir:

- nodrošināt plānojamās teritorijas racionālu izmantošanu, kas veicina līdzsvarotu ekonomiski attīstību, saglabā vidi, arī kultūrvidi, atbilstoši valsts un pašvaldību attīstības ilgtermiņa prioritātēm un attīstības plāniem;
- nodrošināt kvalitatīvu dzīves vidi cilvēkam un sabiedrībai kopumā;
- garantēt zemes īpašniekiem tiesības izmantot un attīstīt savu īpašumu saskaņā ar teritorijas plānojuma nosacījumiem;
- nodrošināt iespēju sabiedrībai iegūt informāciju, izteikt savu viedokli un piedalīties teritorijas plānošanas procesā ;
- saglabāt dabu un vides resursus un novērst atkritumu un piesārņojuma nokļūšanu dabā;
- palielināt lauksaimniecības produkcijas ražību un kokmateriālu produktivitāti.

Ja plānojums netiek izstrādāts un īstenots, tad iepriekšminēto mērķu sasniegšana varētu būt problemātiska.

Plānojuma neīstenošanas gadījumā tiek negatīvi ietekmēta:

- Lauksaimniecības zemju ilgtspējīga izmantošana;
- Meliorācijas sistēmu uzturēšana un attīstība;
- Mežsaimniecības resursu racionāla izmantošana;
- Ainaviski vērtīgo un saudzējamo dabas teritoriju attīstība Gaujas ielejā;
- Izglītības un veselības aprūpes infrastruktūras attīstība;
- Investoru piesaiste, ja netiek uzlabota ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu kvalitāte un notekūdens attīrīšanas iekārtu būvniecība un rekonstrukcija;
- Satiksmes infrastruktūras teritoriju attīstība ,
- Rekreācijas teritoriju attīstība;
- Plānotā aizsargājamo dabas teritoriju attīstība;
- Plānotā augstvērtīgo ainavu saglabāšana;
- Degradēto un potenciāli piesārņoto teritoriju sanācija;
- Pazemes ūdeņu kvalitāte pazemes ūdens ņemšanas vietu nepietiekošas apsaimniekošanas dēļ;
- Virszemes ūdens resursu kvalitāte;
- Kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana.

6. TERITORIJAS, KURAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANA VAR BŪTISKI IETEKMĒT

Teritorijas plānojuma izstrādes procesā nozīmīga loma ir vides un dabas aizsardzības prasību ievērošanai. Būtiska ir sabiedrības iesaiste teritorijas plānojuma izstrādē un sabiedrības iepazīstināšana ar to, jo vairums zemju pašvaldības teritorijā ir privātīpašums.

Īpaši aizsargājamā dabas teritorija

Dabas liegums, Natura 2000 teritorija "Lielais purvs" 45,9 ha platībā. Detalizēts teritorijas raksturojums sniegts iepriekšējās sadaļās. Īstenojot teritorijas plānojumu, nav iespējama negatīva antropogēnā ietekme uz dabas liegumu. Lai ietekmi samazinātu līdz minimumam, nepieciešams izstrādāt dabas lieguma dabas aizsardzības plānu un individuālos apsaimniekošanas noteikumus.

Pazemes un virszemes ūdeņi

Pašreizējā attīstības posmā un arī vēsturiski Rankas pagasta attīstība ir saistīta ar virszemes ūdeņu izmantošanu- HES darbību. HES darbība vērtējama no ekoloģiskā, ekonomikas, enerģētikas, ražošanas, tūrisma un nodarbinātības viedokļa. Rankas un Lāčīšu HES uz Gaujas uzceltas bijušo ūdenskrātuvju aizsprostu - ūdenskrātuvju vietās, saglabājot ūdenskrātuvju apmērus un uzstādinājuma līmeni, rekonstruējot vai papildinot aizsprostus, padziļinot upes gultni (Gaujas HES), uzceļot jaunas vai rekonstruējot vecās dzirnavu ēkas, tādejādi minimāli izmainot gadsimtu gaitā izveidojušos kultūrainavu, arī sakārtojot un sakopjot pielūžņotās, daļēji pārpurvotās teritorijas. Gaujas un Variņu HES ūdenskrātuves izveidotas no jauna.

9. tabula

HES ūdenskrātuves Rankas pagastā

	Nosaukums	km no ietekas	Upe		Ekspl	Jauda kW	Ūdenskrātuve
1	Rankas HES	370	Gauja		2002	700	ATJAUN
2	Variņu HES	360	Gauja		2000	420	JAUNA
3	Gaujas HES	353	Gauja		2000	210	JAUNA
4	Lāčīšu HES	350	Gauja		1998	150	ATJAUN

Ūdenskrātuves nav lielas, līdz ar to krastu pārveidošanās iespējamība ir maz ticama. Gadu gaitā ūdenskrātuvju krasti jau apauguši ar kokiem un nostiprinājušies. Jaunu tūrisma infrastruktūras objektu izveides rezultātā ūdenskrātuvju krastos var notikt erozijas procesi.

HES negatīvā ietekme uz vidi:

- veidojot jaunas HES, tika izmainīts ūdenstece dabiskais hidroloģiskais cikls, kas savukārt izmainīja piekrastes un ūdens ekosistēmu daudzu gadu laikā izveidojušos līdzsvaru ;
- Gauja bija izveidojusi laika gaitā savu hidroloģisko režīmu un bioloģisko daudzveidību, bet, uzsākot HES ekspluatāciju, tas atkal tika mainīts, mainot ūdenskrātuves līmeņu regulēšanas režīmu, caurplūduma neritmiskumu lejas bjeņā;
- ūdens līmeņa svārstībām ir negatīva ietekme gan uz pašas ūdenskrātuves, gan uz ūdenstece, kur ūdens tiek aizvadīts, ekosistēmām. Ir apgrūtināta piekrastes zonas dabiskā augu kopuma atjaunošanās, līdzenās teritorijās rodas pārpurvotas zemes ar nepastāvīgu augu eksistenci. Ūdens līmeņu svārstību rezultātā krasta līnijas ir

Vides pārskats Rankas pagasta teritorijas plānojumam 2006-2018

nepastāvīgas, ūdensaugi tajās atmirst, arī zivis un mikroorganismi nespēj piemēroties šīm svārstībām;

- HES, kuras darbojas uzkrāšanas režīmā, neritmiskas darbības rezultātā lejas bjeļā ūdens tiek novadīts neregulāri, minimālā caurplūduma daudzumi ūdens uzkrāšanas laikā mijas ar turbīnu darbības laikā strauji palielinātiem caurplūdumiem, kad ūdens līmenis lejas bjeļā paaugstinās pat vairāk par metru. Tas izskalo upes krastus lejpus HES ne tikai atvadkanālā, bet arī tālāk upē, un neļauj attiecīgā upes posmā veidoties upes dabiskajai bioloģiskajai daudzveidībai;
- HES ar gariem derivācijas un/vai atvadkanāliem upes „tukšajā” posmā lielāko laiku ir minimāls nodrošinājums ar ūdeni, kas veicina zivju mazuļu bojāeju gan no ūdens svārstībām, gan krītot par upuri putniem. Upēm ar platu gultnes daļu arī noteiktais ekoloģiskais caurplūdums nespēj aizņemt gultni „tukšajā posmā”.

Gaujas augštece mazo HES būvniecības rezultātā ir dramatiski pārveidota un atsevišķi upes posmu atjaunošana varētu prasīt lielus finansiālus līdzekļus, tā tomēr joprojām paliek ļoti nozīmīga kā retu un aizsargājamu sugu dzīvotne, un joprojām nozīmīga īpaši aizsargājamo alatu upe, kuru nārsta vietās jau pirms HES kaskādes izbūves būtu bijis nepieciešams izveidot mikroliegumus. Tāpat Gaujas augštecē joprojām ir saglabājušies īpaši aizsargājami biotopi, kurus apdraud mazo HES darbība, turpinot praktizēt līdzšinējos HES ekspluatācijas nosacījumus.

Lai saglabātu atlikušās alatu nārsta vietas, kā arī īpaši aizsargājamus biotopus no to iznīcināšanas un degradācijas, būtu jāveic rūpīga Gaujas augšteces izpēte un jānosaka mikroliegumu statuss vietām, kur tas nepieciešams.

Jaunu mazo HES izbūve un pussagruvušo vai sagruvušo aizsprostu atjaunošana Gaujas augštecē nebūtu pieļaujama.

Pēc vairākiem gadiem būs nepieciešama HES ūdenskrātuvju tīrīšana. Tīrīšanas darbi jāparedz saskaņā ar likumdošanu, lai pēc iespējas mazāk ietekmētu Gujas gultni un lejāk esošo ūdenskrātuvju ūdens līmeni un sastāvu.

Teritorijas plānojuma mērķi saistībā ar turpmāko HES attīstību:

- atbalstīt HES īpašnieku projektus izveidoto ūdenskrātuvju labiekārtošanai un piemērošanai aktīvās atpūtas vajadzībām;
- veicināt zivju krājumu atjaunošanu.

Katram HES jāizstrādā savi ūdenskrātuves ekspluatācijas noteikumi, lai mazinātu vai pilnībā novērstu ietekmi uz vidi.

Pazemes ūdeņu aizsardzībai teritorijas plānojums paredz dziļurbumu apsaimniekošanu atbilstoši aizsargjoslu likumam, kā arī nelietojamo dziļurbumu inventarizāciju un sakārtošanu atbilstoši likumdošanas prasībām vai to tamponāžu.

Plānojums paredz krājrezervuāru likvidāciju un ciematu teritorijā esošo dzīvojamo ēku pieslēgšanu pie centralizētās kanalizācijas sistēmas.

Citu lietošanas mērķu teritorijas

Rankas pagasta apdzīvoto vietu struktūra ar trijiem ciematiem dod iespēju iedzīvotājiem saņemt ikdienā primāri nepieciešamos pakalpojumus, pārvarot salīdzinoši nelielus attālumus.

Rankas pagasta TP nākotnē paredz vairāku nozaru teritoriju tālākas attīstības iespējas:

- sabiedriskā apbūve – ar izglītību, kultūru, veselības un sociālo aprūpi saistītās teritorijas,

Vides pārskats Rankas pagasta teritorijas plānojumam 2006-2018

- darījumu apbūve un teritorijas;
- tūrisma infrastruktūras un pakalpojumu teritorijas;
- lauksaimniecisko un rūpniecības ražotņu apbūves teritorijas;
- satiksmes infrastruktūras objektu apbūves teritorijas.

Projektos tiek paredzēta ar vides aizsardzību saistītu problēmu līdzsvarošanas iespējas.

Galvenie faktori, kas var ietekmēt dabas vērtības īpaši aizsargājamajā teritorijā un kopumā visā Rankas pagastā:

- Nākotnē plānotais tūristu skaita pieaugums, kas var izraisīt dabas vērtību nomīdīšanu, ugunsbīstamību mežā, atkritumu apjoma palielināšanos, infrastruktūras izpostīšanu (informācijas zīmes, būves, figūras);
- Sadzīves notekūdeņi no mājokļiem, kuri nav pievienoti centralizētajai notekūdens savākšanas sistēmai, neattīrīti ieplūst Gaujā un tās pietekās, piesārņo virszemes un pazemes ūdeņus;
- Piesārņojumus no lauksaimniecības intensifikācijas.

7.AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTĀS VIDES PROBLĒMAS

Plānojumā nav paredzētas lielas izmaiņas salīdzinājumā ar pašreizējo zemes izmantošanu, nav paredzēta jaunu ražošanas objektu būvniecība. Nozīmīgākās ar Plānojumu saistītās problēmas, kas varētu izraisīt vides izmaiņas nākotnē ir tūrisma attīstība. Plānojuma zonējums ir izstrādāts, lai pēc iespējas samazinātu ietekmes un saglabātu esošo vides stāvokli. Šobrīd pagasta teritorijā attīstās intensīva lauksaimniecība un mežsaimniecība, kas nodrošina iztiku un darba vietas pagastā.

8.STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRĶI, TO IEKĻAUŠANA PLĀNOŠANAS DOKUMENTĀ

Vides aizsardzības mērķi aplūkoti saistībā ar Nacionālā Vides politikas plānu 2004-2008., Latvijas ilgtspējīgas attīstības pamatnostādņem, Bioloģiskās daudzveidības nacionālo programmu, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2003-1012, Latvijas tūrisma nacionālā programmu 2001-2010; SAPARD Latvijas Lauksaimniecības un lauku attīstības programmu (23.07.2003.).

Lai izvērtētu, cik lielā mērā starptautiskie un nacionālie vides politikas mērķi⁵ ir iekļauti Rankas pagasta Teritorijas plānojuma dokumentā, tiek izveidota pārskata tabula.

10. tabula.

NP K	Vides aizsardzības mērķi	Ir iekļauts pilnībā TP	Nav iekļauts TP, bet iekļauts VP	Nepilnīgi iekļauts TP, iekļauts VP
1	Uzlabot pazemes un virszemes ūdeņu kvalitāti, novērst to tālāku piesārņošanu un pakāpeniski samazināt esošo piesārņojumu	X		
3	Veicināt ilgtspējīgu un racionālu ūdens lietošanu, īpašu uzmanību pievēršot pazemes ūdens resursu saglabāšanai un eitrofikācijas apdraudētām ūdenstecēm un ūdenstilpēm.			X
4	Aizsargāt ūdens ekosistēmas, kā arī no ūdens atkarīgās sauszemes ekosistēmas un mitrājus.		X	
5	Nodrošināt dzeramā ūdens atbilstību kvalitātes normatīviem.			X
6	Nodrošināt racionālu, vidi saudzējošu un ilgtspējīgu zemes dziļi izmantošanu	X		
7	Ierobežot atkritumu rašanos un samazināt apglabājamo atkritumu daudzumu, veicinot to pārstrādi vai atkārtotu izmantošanu.	X		
8	Ieviest reģionālu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas sistēmu.			X
9	Panākt, lai iespējami liela daļa atkritumu nonāk atpakaļ ekonomiskajā apritē.		X	
10	Nodrošināt atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā veidā	X		
11	Veicināt šķirotas atkritumu savākšanas sistēmas ieviešanu pašvaldībās	X		
12	Informēt un izglītēt iedzīvotājus un uzņēmējus par atkritumu apsaimniekošanas jautājumiem		X	
13	Novērst vai mazināt iepriekšējās militārās vai	X		

⁵ Nacionālais vides politikas plāns, LR VARAM, 2004

Vides pārskats Rankas pagasta teritorijas plānojumam 2006-2018

	saimnieciskās darbības rezultātā radušos piesārņojumu un tā kaitīgo ietekmi uz cilvēku veselību, īpašumu, vidi un bioloģisko daudzveidību			
14	Nepieļaut piesārņoto vietu bīstamo vielu iekļūšanu virszemes un pazemes ūdeņos.	X		
15	Saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabisko struktūru daudzveidību	X		
16	Saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību	x		
17	Veicināt vietējo atjaunojamo energoresursu izmantošanu.		X	
18	Panākt energoresursu efektīvu izmantošanu, ieviešot modernas un vidi saudzējošas tehnoloģijas.		X	
19	Nodrošināt lauksaimniecības resursu ilgtspējīgu izmantošanu	X		
20	Samazināt augu barības vielu noplūdi no lauksaimniecības zemēm, tai skaitā, nitrātu piesārņojumu īpaši jutīgās teritorijās.			X
21	Paaugstināt meža īpašnieku, apsaimniekotāju un sabiedrības zināšanas par meža bioloģiskās daudzveidības un meža ekoloģisko funkciju nozīmību.			X
22	Izglītot tūrisma nozares darbiniekus vides un dabas aizsardzības jautājumos.			X
23	Nodrošināt tūrisma ilgtspējīgu attīstību, kas radītu nozarei papildu izaugsmes iespējas un ļautu pilnīgāk izmantot Latvijas tūrisma svarīgākos resursus.	X		
24	Veicināt dabas, lauku, dziednieciskā, ekotūrisma, velotūrisma un ar to saistītās infrastruktūras attīstību	X		
25	Veicināt optimālu resursu izmantošanu, samazinot slodzi uz vidi.	X		

9.PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS

9.1.Tiešās ietekmes

Analizējot Rankas pagasta teritorijas plānojumu, iespējams izdalīt plānojumā paredzamo pasākumu tiešās un netiešās ietekmes uz vides kvalitāti.

Teritorijas plānojums paredz jauno dzīvojamo māju apbūvi veidot vēsturiski apdzīvotajās vietās, kurās ir izveidota ceļu, sakaru un komunālās saimniecības infrastruktūra. Jaunu individuālās dzīvojamās apbūves teritoriju izveidi teritorijas plānojums paredz izveidot Rankas un Gaujasrēveļu ciemos, papildinot esošās individuālās dzīvojamās apbūves teritorijas gar esošajām ielām, kā arī jaunu individuālās dzīvojamās apbūves kvartālu izveidi, kuru apbūves priekšnoteikums ir plānoto ielu izbūve.

Teritorijas plānojums neparedz jaunu ciemu izveidošanu.

Visas esošās daudzstāvu apbūves teritorijas tiek noteiktas kā rekonstruējamas dzīvojamās apbūves teritorijas. Iepriekšminētie faktori neatstās būtisku ietekmi uz vidi, ja būvniecības procesā tiks ievērota likumdošana un Apbūves noteikumi.

Lauksaimniecības intensifikācija var ietekmēt virsūdeņu un gruntsūdeņu kvalitāti, ja netiek laustrādāta un realizēta lauksaimniecības attīstības stratēģija un rīcības programma pagastā.

Lauksaimniecības zemes mēslošanas rezultātā daļa barības vielu nonāk gruntsūdeņos. Barības vielu noplūde no lauksaimniecībā izmantojamām zemēm ir atkarīga no minerālmēslu un organiskā mēslojuma lietošanas intensitātes un laika, augsnes granulometriskā sastāva un reakcijas, organisko vielu daudzuma augsnē. Augsnes spēju absorbēt barības vielas raksturo absorbcijas kapacitāte. Ķīmisko savienojumu un elementu izskalošanos palielina ierīkotās meliorācijas sistēmas, kuras Rankas pagastā pārklāj 59,81% platību.

Novēst šo piesārņojumu veidošanos var paralēli nosusināšanas grāvjiem arot vagas, ievērojot aizsargjoslu izmantošanas noteikumus un saglabājot mitraines, kā arī starp tūrumiem atstājot paplatas zālaines vai krūmainas ežas.⁶

Upju ieleju apkaimē būtu ieteicamas bioloģiskās saimniekošanas metodes, jo vietām Gaujai cieši klāt piekļaujas meliorētās lauksaimniecības zemes.

Lai novēstu augsnes eroziju, ieteicamais lauku lielums līdzenās platībās nedrīkstētu pārsniegt 20-60 ha. Plānojumā nepieciešams būtu norādīt teritorijas, kurās ieteicams veidot aizsarg stādījumus, vai nepieciešamības gadījumā jāapmežo.

Kopumā vērtējot alternatīvās ražošanas iespējas, tikai biodegvielas ražošana un neizmantoto lauksaimniecības platību apmežošana spēj ietekmēt lielas platības un piesaistīt nozīmīgus darbaspēka resursus.

Arī pretēja darbība - lauksaimniecības zemju neizmantošana paredzētajam mērķim, ietekmē vides kvalitāti, ainavas kvalitāti un samazina augsnes auglību. Lauksaimniecības zemes aizaug ar krūmiem un degradējas.

---

⁶ Sateces baseina principa ieviešana teritorijas plānošanā. LRVAM, Zviedrijas VA, Rīga 2001

Vides pārskats Rankas pagasta teritorijas plānojumam 2006-2018

Viens no būtiskākajiem apstākļiem, kas var noteikt turpmākās attīstības tendences lauksaimniecības zemju izmantošanā, ir saistīts ar Nacionālās biodegvielas programmas ieviešanu. Tās ietvaros var ievērojami paplašināt gan rapša sējplatību, kā arī graudaugu un kartupeļu sējplatību metanola ražošanas apjomu nodrošināšanai.

Lauksaimniecības intensifikācija īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tuvumā teritorijas plānojumā nav paredzēta un tiešu ietekmi neatstās.

Mežsaimniecība

Mežsaimnieciskās darbības intensifikācija varētu ietekmēt vides kvalitāti Rankas pagastā, ja netiek ievērota valsts likumdošana un teritorijas plānojums. Pagastā daudz mežsaimniecisko platību. Potenciāli negatīva ietekme varētu būt privātajos mežos. LVM valdījumā esošajos mežos vides kvalitātes saglabāšanu nodrošina uzņēmuma vides aizsardzības politikas ievērošana.

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes transformāciju nosaka 2004.gada MK noteikumi Nr. 619 „Kārtība, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi transformē par lauksaimniecībā neizmantojamo zemi un izsniedz transformācijas atļaujas”. Meža zemes transformācijas kārtību nosaka 2001. gada MK noteikumi Nr. 94. „Meža zemes transformācijas kārtība”.

Teritorijas plānojumā noteiktie nolūki, kādos atļauts izmantot zemi, kā arī būvēt, pārbūvēt, ierīkot vai izmanto ēkas un būves uz zemes, kas paredzēta mežsaimnieciskai izmantošanai, ietekmi uz vidi neradīs.

Teritorijas plānojums nosaka Aizsargājamās mežu teritorijas - mikrolieguma Nr.856 teritorija Gulbenes Virsmežniecības Rankas mežniecības 3. kvartālā 6. nogabalā, īpašumā Ķieģeļceplis 2,3 ha platībā.

Ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas rekonstrukcija

Veicot uzlabojumus ūdensapgādes sistēmā, izbūvējot atdzelžotavu, pievienojot patērētājus esošajai sistēmai, tamponējot nelietojamās un bezsaimnieka akas, tiks nodrošināta ūdens kvalitātes uzlabošanās.

Notekūdens attīrīšanas iekārtu rekonstrukcija un jaunu patērētāju pieslēgšana veicinās virszemes un pazemes ūdens resursu kvalitātes saglabāšanos.

Tūrisma infrastruktūras attīstība

Plānojumā paredzētā tūrisma infrastruktūras attīstība vides kvalitāti ietekmēs divējādi:

Tiks sakoptas teritorijas un tiks sekmēta vides kvalitātes paaugstināšanās.

Turpretim pastiprinātā tūristu plūsma var negatīvi ietekmēt bioloģisko daudzveidību Gaujas palienēs un ūdenstilpju krastos.

Atkritumu daudzuma pieaugums un koncentrēšanās

Negatīvi vides efekti varētu rasties gadījumā, ja atkritumi netiek pareizi apsaimniekoti. Teritorijas plānojumā nav paredzēta kompleksa atkritumu apsaimniekošana. Šī jautājuma risināšanai nepieciešama arī sadarbība ar blakus esošajām pašvaldībām (atkritumu savākšana, pārvadāšana un apglabāšana). Pašvaldībā nepieciešams organizēt bioloģiski pārstrādājamo atkritumu kompostēšanu un komposta izmantošanu apstādījumu kopšanai. Iedzīvotāju izglītošana šajā jautājumā ir neatņemama sastāvdaļa.

Palielinoties dzīves komforta līmenim, palielinās atkritumu daudzums – sadzīves, elektroniskie, būvgruži, bīstamie u.c. Nepieciešams pārdomāt savākšanas punktu izvietojumu Rankas pagasta teritorijā, lai atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu nesadārdzinātu otrreiz izmantojamo atkritumu transportēšanas izdevumi.

Ir lietderīgi uzsākt bioloģiski degradējamo atkritumu dalītu vākšanu un nogādāšanu kompostēšanas laukumā. Plānojumā nav paredzēta teritorija šāda veida darbībām. Bioloģiski degradējamie atkritumu var tikt apsaimniekoti parku teritorijās, mācību iestādēs un daudzdzīvokļu māju rajonos.

HES darbības intensifikācija.

Četrus HES darbība Rankas pagastā var negatīvi un ietekmēt bioloģisko resursu saglabāšanos un vairošanos Gaujā, ja netiek ievērotas pastāvošās valsts vides aizsardzības prasības.

9.2. Netiešās ietekmes

Tūrisma plūsmas pieauguma ietekme uz teritoriju izpaužas netiešā veidā, jo:

- Paplašinās tūrisma infrastruktūras attīstība (viesu mājas, ēdināšanas pakalpojumi, netradicionālās lauksaimniecības attīstība u.c), kas tālāk ietekmē ūdens, notekūdens, atkritumu apsaimniekošanu pašvaldībā;
- Palielinās transporta intensitāte un līdz ar to gaisa piesārņojums un trokšņa līmenis;
- Tiek traucētas retās un aizsargājamās sugas, īpaši ja tūristi ir ieinteresēti reto sugu dzīvotņu apmeklējumā;
- Tiek nomīdītas un izbrauktas dabas pamatnes teritorijas, ja pietiekošā daudzumā nav ierīkotas takas, ceļi un brauktuves, kā arī informatīvās zīmes.

Apbūves paplašināšanās (sabiedrisko objektu, darījumu objektu un satiksmes infrastruktūras apbūve).

Ja apbūve tiek veidota uz esošajiem pamatiem un netiek apgūtas jaunas teritorijas, ietekme uz vidi ir nenozīmīga. Jaunu teritoriju apbūve, veicot zemes transformāciju, samazina dabas pamatnes platības un savvaļas sugu dzīvotņu platības. Tomēr īpaša uzmanība jāpievērš apbūves paplašināšanai ĪADT tuvumā, jo būvniecības procesā zemes vibrācijas, troksnis, putekļu piesārņojums var ietekmēt jutīgu sugu dzīvotnes.

Autoceļu infrastruktūras attīstība var palielināt satiksmes plūsmas intensitāti, līdz ar to samazinās satiksmes drošība un palielinās gaisa piesārņojums.

9.3. Īslaicīgas un ilglaicīgas ietekmes

Teritorijas plānojumā paredzētās darbības var sagrupēt, ņemot vērā īslaicīgās un ilglaicīgās ietekmes.

Īslaicīgās ietekmes:

- visa veida būvniecība, rekonstrukcija;
- transporta infrastruktūras paplašināšana;
- dažāda veida komunikāciju ierīkošanai paredzētā izbūve.

Darbības izraisa relatīvi īslaicīgu traucējumu vidē, un pēc to pabeigšanas nerodas nozīmīgi pēcefekti, ja vien darbības veiktas atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Galvenās ietekmes ir zemeszemes bojājumi, troksnis, putekļu emisijas, atkritumu koncentrēšanās.

Ilglaicīgās ietekmes:

- Pastāvīgi un intensīvi apstrādājamās lauksaimniecības platības, ķīmikāliju lietošana,
- Mežu izciršana;
- Zemes transformācija;

Vides pārskats Rankas pagasta teritorijas plānojumam 2006-2018

- Ciematu paplašināšana;
- Jaunu HES izbūve vai esošo rekonstrukcija, izmainot upes gultni vai ievērojami ietekmējot līmeņa starpības.

Šī veida ietekmes var atstāt iespaidu uz lielāku teritoriju un šīm darbībām jāpievērš pastiprināta uzmanība, lai tiktu pilnībā ievērotas likumdošanas prasības.

Vidēji ilgās ietekmes var tikt saistītas ar mežizstrādi, kuras rezultātā var tikt pārtraukti dzīvnieku migrācijas koridori un iznīcināti bioloģiski vērtīgi biotopi.

9.4. Summārās ietekmes

Par summārajām ietekmēm uz vidi teritorijas plānošanas kontekstā sauc ietekmju kopumu, kas rodas, realizējot plānošanas dokumentos paredzētos pasākumus visā to darbības laikā.

Tā kā plānošanas dokumentos ir ievēroti galvenie normatīvie akti attiecībā uz vides aizsardzību, var uzskatīt, ka tā summārā ietekme uz vidi būs pozitīva salīdzinot ar iespēju, ja plānošanas dokumenti netiktu izstrādāti un īstenoti.

10. RISINĀJUMI IETEKMES UZ VIDI SAMAZINĀŠANAI

Galvenais nosacījums ietekmes uz vidi samazināšanai ir Eiropas Savienības un Latvijas likumdošanā izvirzīto prasību ievērošana.

Nākotnē jāizstrādā Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas „Lielais purvs” dabas aizsardzības plāns un individuālie aizsardzības noteikumi, kas var kļūt par ir vienu no spēcīgākajiem instrumentiem ietekmes uz vidi samazināšanai iepriekš minētajai teritorijai „Lielais purvs”.

Aizsargjoslas, kuru darbības mehānisms aprakstīts teritorijas plānojumā ir noteiktas platības, kuru uzdevums ir aizsargāt dažāda veida objektus no nevēlamās ārējās iedarbības, nodrošināt to ekspluatāciju un drošību, pasargāt vidi un cilvēku no kāda objekta kaitīgās ietekmes. Visus aizsargjoslu veidus, kurus nosaka LR aizsargjoslu likums Rankas pagastā, attēlo teritorijas plānojuma shēma. Aprakstošā daļa paskaidro kartes leģendu.

Pašvaldības Saistošie noteikumi ir mehānisms, ar kuru palīdzību var regulēt un ierobežot pašvaldības teritorijā veicamās darbības. Rankas pagastā nav uz vides aizsardzību attiecināmu saistošo noteikumu.. Likums ‘Atkritumu apsaimniekošanas likums paredz saistošo noteikumu izstrādi visām pašvaldībām. Noteikumus būtu ieteicams izstrādāt vaļējo ūdenstilpju aizsardzībai, muižu parku un kultūrvēsturisko objektu aizsardzībai, notekūdens krājrezervuāru apsaimniekošanai u.c.

Vides politika. Pašvaldībā iespējams veikt virkni dabas un vides aizsardzības pasākumu, kuru efektivitāte parasti ir proporcionāla ieguldīto līdzekļu un resursu apjomam. Pie tādiem pasākumiem pieder sabiedrības informēšana, izglītošana, vides aizsardzības kampaņas, investīcijas vides aizsardzībā. Šie pasākumi ir uzskatāmi par vides politikas realizāciju un ir ārpus teritorijas plānojuma nosacījumiem, taču atstāj vienu no lielākajām ietekmēm uz vides kvalitāti.

Izstrādājot pašvaldības teritorijas plānojumu, galvenie elementi no ietekmes uz vidi samazināšanas viedokļa ir likumdošanā izvirzīto prasību ievērošana.

Vērtējot plānojumu, var uzskatīt, ka kopumā tiek ievēroti vides un dabas aizsardzības normatīvi. Speciālisti ir pamanījuši savas teritorijas stiprās un jūtīgās puses, plānojot turpmākos zemes izmantošanas mērķus.

Infrastruktūras attīstība ir nepieciešams priekšnoteikums un pamats pagasta ekonomiskajai attīstībai. Vides aizsardzības infrastruktūra nodrošina ne tikai pakalpojumu, piemēram, ūdensapgādes, notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas, kā arī atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu pieejamību visiem iedzīvotājiem neatkarīgi no to dzīvesvietas, veicina uzņēmējdarbības attīstību, bet arī nodrošina vides piesārņojuma samazināšanu un dabas resursu racionālu izmantošanu. Investīcijas vides aizsardzībā netieši norāda uz sabiedrības atbalstu valsts ilgtspējīgai attīstībai. Gan „Latvijas ilgtermiņa ekonomiskajā stratēģijā”, gan „Nacionālajā attīstības plānā” vides infrastruktūras attīstība iekļauta kā viena no prioritātēm.

11.ALTERNATĪVU IZVĒLES PAMATOJUMS

Rankas pagasta teritorijas plānojumam alternatīvas nav izvirzītas.

12.IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS MEHĀNISMI

Rankas pagasta teritorijas plānojums neparedz darbības, kuru rezultātā tiktu ietekmētas īpaši aizsargājamās teritorijas. Ir paredzēts, ka teritorija attīstīsies atbilstoši plānojumā izvirzītajiem nosacījumiem. Teritorijas plānojums ir izstrādāts balstoties uz prasībām, kuras tiek izvirzītas vides aizsardzības normatīvajos aktos, kuras izvirza valsts vides dienests un īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanas organizācijas. Līdz ar to dabai nodarīto zaudējumu kompensēšanas mehānisms teritorijas plānojumā nav paredzēts.

13.IESPĒJAMĀS PĀRROBEŽU IETEKMES

Rankas pagasta teritorijas plānojums neveicina pārrobežu piesārņojuma izplatīšanos.

14.TERITORIJAS PLĀNOJUMA ĪSTENOŠANAS MONITORINGS

Teritorijas plānojuma īstenošanas monitoringa nepieciešamību nosaka MK Noteikumi Nr. 157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums".

Monitoringu veic ar nolūku konstatēt teritorijas plānojuma tiešo un netiešo ietekmi uz vidi, kā arī nepieciešamības gadījumā, lai izstrādātu plānojuma grozījumus, kā arī lai nodrošinātu nosprausto mērķu sasniegšanu un pasākumu izpildi.

Lai sekmētu plāna īstenošanu (ieviešanu) un uzraudzību, ieteicams izveidot plāna īstenošanas un monitoringa grupu. Atbildība par plāna īstenošanas un monitoringa grupas izveidi jāuzņemas Rankas pagasta padomei. Padomes uzdevumos ietilpst plānā noteikto pasākumu izpildes kontrole, korekcijas un jaunu uzdevumu izvirzīšana atbilstoši nospraustajiem mērķiem. Plāna īstenošanas un monitoringa grupai jāprecizē pasākumu izpildes laiks un jā sastāda darbības kalendārais grafiks.

Monitoringa veikšanai izmanto valsts statistikas datus, pašvaldības pētījumu datus un iedzīvotāju socioloģiskās aptaujas datus.

Bez valsts veiktā vides monitoringa un operatoru (uzņēmumu) pašmonitoringa būtiska ir būvvaldes veiktā būvniecības uzraudzība, kā arī citu valsts institūciju veiktā uzraudzība lauksaimnieciskās darbības un pārtikas ražošanas, mežsaimniecības, vides un dabas aizsardzības jomās u.c.

Valsts vides monitoringa stacijas Rankas pagastā līdz 2005. gada beigām nav ierīkotas.

Tiek rekomendēts pašvaldībai reizi gadā domes sēdē izskatīt teritorijas plānojuma izpildi pēc vairākiem indikatoriem, kuri tiek pievienoti pielikumā.

KOPSAVILKUMS

Plānošanas dokumenta mērķis ir vides aizsardzības un ekonomisko interešu saskaņošana Rankas pagasta teritorijā. Plānojuma izstrādē tika iesaistīti pašvaldības darbinieki, valsts un nevalstiskā sektora pārstāvji un iedzīvotāji.

Rankas pagasta teritorijas plānojumā raksturota pagasta teritorijas pašreizējā izmantošana un doti telpiskās attīstības priekšlikumi. Lielu teritorijas daļu aizņem lauksaimniecības zemes un mežu zemes.

Vides stāvoklis Rankas pagastā ir salīdzinoši labs, teritorijas plānojuma īstenošanas programma paredz uzlabojumus atsevišķās jomās:

- ceļu segumu uzlabojums;
- nodrošinājums ar tīru dzeramo ūdeni;
- centralizētā notekūdeņu attīrīšana;
- atkritumu apsaimniekošana;
- dzīvojamai apbūvei, kas atrodas kapu aizsargjoslas teritorijās, un autoceļu aizsargjoslas teritorijās noteikts neatbilstoša zemes izmantojuma statuss;

Problēmas, kuras neatrisina teritorijas plānojums:

- nav atrisināta cieta sadzīves atkritumu savākšana no viensētām;
- nav iespējams pilnībā nodrošināt esošo viensētu dzīvojamo un saimniecisko notekūdeņu attīrīšanu;
- pašvaldības teritorijā netiek veikts vides monitorings.

Līdz ar tūristu plūsmas pieaugumu, pašvaldības iedzīvotājiem ir iespējas gūt ienākumus no tūrisma attīstības. Ieteicamas bioloģiskās apsaimniekošanas metodes, īpaši upju ieleju tuvumā un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas tuvumā.

Rankas pagasta zemes izmantošana tieši saistīta ar valsts likumdošanā noteikto Latvijas starptautisko saistību izpildi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas, ūdens aizsardzības, atkritumu apsaimniekošanas u. c. jomās.

Pašvaldības apbūves noteikumi reglamentē ierobežojumus saistībā ar valsts normatīvajiem aktiem.

Ietekmes uz vidi samazināšanai īpaši aizsargājamajās teritorijās, nepieciešams stingri ievērot Aizsargjoslu likumu un īpaši aizsargājamo dabas objektu dabas aizsardzības plānus un individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

Kopumā Rankas pagasta plānojumā ir ietvertas Latvijas vides aizsardzības likumdošanas prasības. Galvenie teritorijas plānojuma mērķi var tikt izpildīti, nekaitējot dabas vērtībām un cilvēka veselībai.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

1. Rankas pagasta teritorijas plānojuma projekts, Rankas pagasts, 2005.
2. Rankas pagasta attīstības programma. Rankas pagasta attīstības plānošanas darba grupa 2003./2004.
3. Gaujas ielejas mūsdienu ģeoloģiskie procesi Gulbenes rajona teritorijā, paaugstināta riska zonas un priekšlikumi apdraudēto objektu aizsardzībai. Pārskats par veiktajiem pētījumiem un galvenajiem rezultātiem. IU" IGIS" Rīga 2001.
4. Nacionālais vides politikas plāns 2004-2008. Rīga 2003.
5. Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma, Latvijas vides un reģionālās attīstības ministrija, Rīga 1999.
6. Latvijas ilgspējīgās attīstības pamatnostādnes. Latvijas Republikas vides ministrija. Rīga , 2002.
7. Resursu patēriņa novērtējums. Latvijas Vides aģentūra, Rīga , 2004.
8. Gulbenes rajona teritorijas plānojums 2001-2013, Gulbene, 2002.
9. Madonas RVP publiskais pārskats 2003.
10. Sateces baseina principa ieviešana teritorijas plānošanā. LRVAM, Zviedrijas VA, Rīga 2001.
11. Upju baseinu apgabalū raksturojums. Antropogēno slodžu uz pazemes un virszemes ūdeņiem vērtējums. Latvijas vides ģeoloģijas un metroloģijas aģentūra. 2004.
12. Malienas reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns (2005-2025), Vides ministrija, 2005.
13. Pārskats par Rankas pagasta ģeoloģisko uzbūvi un derīgajiem izrakteņiem, Latvijas vides ģeoloģijas un metroloģijas aģentūra, Rīga 2005,
14. Mazo hidroelektrostaciju darbības izvērtējums. Vides projekti, Valsts SIA „, Vides projekti” , 2004,2005.

Latvijas valsts un starptautiskie dokumenti

1. Aizsargjoslu likums, pieņemts 05.02.1997 (grozījumi 21.02.2002, 19.06.2003).
2. Atkritumu apsaimniekošanas likums, izsludināts 29.12.2000.
3. Bonnas konvencija (1979) – par migrējošo savvaļas dzīvnieku aizsardzību.
4. Likums „ Par kultūras pieminekļu aizsardzību” izsludināts 12.02.1992.
5. Likums „ Par ietekmes uz vidi novērtējumu” , izsludināts 30.10.1998.
6. Likums „ Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” , izsludināts 25.03.1993.
7. Likums „ Sugu un biotopu aizsardzības likums” , 16.03.2000.
8. Likums „ Teritorijas attīstības plānošanas likums” , pieņemts 15.10.1998.
9. Likums „ Ūdens apsaimniekošanas likums” , 12.12.2002.
10. LR Ministru Kabineta noteikumi Nr. 344 (31.07.2001) “Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu noteikšana un sistematizācijas kārtība.

Vides pārskats Rankas pagasta teritorijas plānojumam 2006-2018

11. LR Ministru Kabineta noteikumi Nr. 883 "Vietējas pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi" (19.10.2004).
12. LR Ministru Kabineta noteikumi Nr.118 (12.03.2002) „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”.
13. LR Ministru Kabineta noteikumi Nr.34 (22.01.2003) „Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”.
14. LR Ministru Kabineta noteikumi Nr.421 (12.05.2000) „Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu” (grozījumi 25.01.2005, Nr.161).
15. LR Ministru Kabineta noteikumi Nr.423 (05.12.2000) “Noteikumi par teritorijas plānojumiem”.
16. LR Ministru Kabineta noteikumi Nr.432 (09.10.2001) „Atkritumu apsaimniekošanas atļauju izsniegšanas, pagarināšanas un anulēšanas kārtība”.
17. LR Ministru Kabineta noteikumi Nr.857 (19.10.2002) „Noteikumiem par pazemes ūdens resursu apzināšanas kārtību un kvalitātes kritērijiem”.
18. Ministru kabineta 2001.gada 18.decembra noteikumi Nr.529 „Atsevišķu veidu bīstamo atkritumu apsaimniekošanas kārtība”.
19. Ministru kabineta 2001.gada 9. oktobra noteikumi Nr. 432 „Atkritumu apsaimniekošanas atļauju izsniegšanas, pagarināšanas un anulēšanas kārtība,,
20. Ministru kabineta 2004. gada 29. aprīļa noteikumi Nr.365 „Noteikumi par atkritumu pārstrādes, reģenerācijas un apglabāšanas veidiem” .
21. Ministru kabineta 2004.gada 6.aprīļa noteikumi Nr. 243 „Prasības nolietotu transportlīdzekļu pārstrādei un vides prasības apstrādes uzņēmumiem”.
22. Riodeženeiro konvencija par bioloģisko daudzveidību; (1992).
23. Ministru Kabineta 2004.gada noteikumi Nr. 619 „ Kārtība, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi transformē par lauksaimniecībā neizmantojamo zemi un izsniedz transformācijas atļaujas” .
24. Ministru Kabineta 2001. gada noteikumi Nr. 94. „ Meža zemes transformācijas kārtība” .
25. Ministru Kabineta 2003. gada noteikumi Nr. 415” Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” .
26. Ministru Kabineta 2000. gada noteikumi nr. 241. „ Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu’.
27. Ministru Kabineta 2001. gada noteikumi Nr. 45 „ Mikroliegumu izveidošana, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” .

PIELIKUMS: VIDES INDIKATORU SARAKSTS

Indikatorus izvēlas, lai vērtētu vides kvalitāti un periodiski veiktu dokumenta monitoringu. Ieteicamie indikatori, pēc kuriem Rankas pagasts varētu vērtēt izmaiņas ietekmē uz vidi un īpaši aizsargājamām dabas teritorijām:

Dabas aizsardzība:

- Vietējās nozīmes aizsargājamo teritoriju platība (ha);
- Izstrādātie un apstiprinātie dabas aizsardzības plāni ĪADT (objektu skaits);
- Izstrādātie un apstiprinātie ĪADT apsaimniekošanas plāni (plānu skaits);
- Reģistrētie iepriekšminēto dokumentu prasību pārkāpumi (skaits);
- Dižkoku skaits;
- Investīcijas dabas objektu kopšanai (% no pašvaldības gada budžeta).

Atkritumu apsaimniekošana:

- Likvidēto nelegālo sadzīves izgāztuvju skaits;
- Saražoto un centralizēti savākto sadzīves atkritumu daudzums (t);
- Šķiroti savākto atkritumu daudzums (t);
- Pārstrādāto atkritumu daudzums (t);
- Iekārtoto šķirotu atkritumu savākšanas punktu skaits.

Ūdens apsaimniekošana:

- Gaujas ūdeņu ķīmiskais sastāvs, (mg/l);
- Mazo upīšu ūdens kvalitāte (mg/l);
- Dzeramā ūdens kvalitātes atbilstība normatīviem, % -sistēmā ;
- Dabas resursu nodokļa maksājumi par ūdens patēriņu un notekūdens novadīšanu, (Ls);
- Ūdens patēriņš uz 1 iedzīvotāju komunālajā sektorā gadā, (m³);
- Nenomaksāto iedzīvotāju ūdens saimniecības pakalpojumu īpatsvars (pret kopējo), %;
- Ūdens patēriņš dažādās tautsaimniecības jomās, (m³);
- Patērētāju pieslēgums pie centralizētās kanalizācijas sistēmas, (%);
- Sistēmā atklāto bojājumu skaits, mēnesī;
- Uz attīrīšanas iekārtām novadīto notekūdeņu daudzums ,(m³);
- Uz attīrīšanas iekārtām novadīto notekūdeņu biogēno elementu koncentrācija, (mg/l);
- NAI faktiskais apjoms mēnesī salīdzinājumā ar jaudu, %;
- Notekūdeņu attīrīšanas rezultātā veidoto dūņu kopējais apjoms, (m³);
- Decentralizētājā sistēmā esošo notekūdens attīrīšanas iekārtu skaits, to kvalitāte un kontrole;

Vides pārskats Rankas pagasta teritorijas plānojumam 2006-2018

- Notekūdeņu izvadīšanas apjoms virszemes ūdeņos, t.sk., normatīvi neattīrīti m³, % no visa apjoma.

Vides veselība

- Iedzīvotāju skaits;
- Iedzīvotāju (vīriešu un sieviešu) sadalījums pa vecuma grupām (%);
- Iedzīvotāju dzimstības un mirstības rādītāji (dzimušo un mirušo skaits gadā);
- Darbaspējas vecuma iedzīvotāji (%);
- Iedzīvotāji virs darbaspējas vecuma (%);
- Pašvaldības ieņēmumi un izdevumi uz 1 iedzīvotāju (Ls);
- Iedzīvotāju ienākumu nodoklis uz 1 iedzīvotāju (Ls);
- Bezdarbnieki (% no darbaspējas vecuma iedzīvotājiem);
- Iedzīvotāju skaits, kuri pārstāv iedzīvotāju grupas, kas pakļautas augstam sociālam atstumtības riskam un mazaizsargāto personu grupai (ģimenes, kuras audzina 3 un vairāk bērnus; bezpajumtnieki, ilgstoši bezdarbnieki u.c.);
- Mājokļa kopējā platība uz 1 iedzīvotāju m²;
- Vidējais iedzīvotāju skaits 1 dzīvoklī;
- Pārsniegto trokšņa līmeņa mērījumu skaits;

Gaisa aizsardzība , enerģētika:

- Ražošanas, pakalpojumu, tūrisma sektoros nodarbināto iedzīvotāju skaits;
- Piesaistītās investīcijas ražošanas sektoram;
- Siltumnīcas efektu izraisošās gāzu emisijas (t);
- Sabiedrisko un dzīvojamo ēku platības, kurās veikti energoefektivitātes pasākumi (m²);
- Sabiedrisku un dzīvojamo ēku platības, kurās veikts energoaudits(m²)

Izglītība un komunikācija:

- Skolēnu vides projektu skaits pašvaldības mācību iestādēs;
- Publikācijas masu mēdijos par vides tematiku;
- Iedzīvotājiem noorganizēto Vides izglītības pasākumu skaits;
- Speciālistiem noorganizēto apmācību skaits vides jomā.